

ELOFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-betűs petty sor egyezer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Rydtér petty sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemen

vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, július 5.

Mai számunk főbb közleményei:

Varjassy Árpád ünneplése.
Az indemnitás.
Halálos automobil szerezéskénység.
Az aradi zsidó hitközség új főrabbi.
Az öngyilkos huszárokéntes.
Titkárválasztás az ipartestületben.
Wechselmann tanár Ehrlich szeréről.
A Trieste gőzös megkerülése.
A király vakációja.

Juszt is obstruálnak.

Arad, július 4.

Kinek, minek van haszna abból, hogy a törvénytelen állapot néhány nappal vagy héttel tovább tart. Senkinek. De kára mindenkinek. A sok ezer ember, aki az állami közmunkákból s az államilag támogatott intézmények után él s akik téltenségre és jövedelem nélküliségre vannak kárhoztatva az ex-lex miatt, néhány nappal vagy héttel tovább vesztegelnek, ami nagyszámú veszteséget jelent pénzben. A fiatalok ezrei, akik a sorozást várják, továbbra is bizonytalanságban maradnak s nem tudnak határozni jövőjük felől. Ex-lexes államháztartásunk továbbra is ingadozik, kétségek között mozog s benuktan marad minden, amit a megszavazott költségvetés új erőre kelthetne. Nagy kár ez erkölcsi és sok milliónyi veszteséget okoz anyagiakban. Ha pedig azt vizsgáljuk, hogy vajon az ellenzéki politika szempontjából

ból van-e valamelyes értelme a törvénytelen állapot kihuzásának, úgy látjuk, hogy éppen ellenkezőleg, az ellenzék érdekeinek ellenére van az ilyesmi. Ha az ex-lex ma fegyvert jelent a negyedrészt apadt ellenzék kezében, úgy azt csak az ország ellen használja. A kimerült, elcsigázott nemzet ellen, amelynek egyelőre nincs egyéb szükség, csak nyugalomra és munkára. A kormány? Az megint keveset törődik azzal, hogy az ex-lex tovább tart. Megszokta ezt az állapotot, beleélte magát s megvan az a bénye, hogy ha a közvélemény felzúdul az okatlan ex-lex forszírozása miatt, ennek ódiumát az ellenzékre hárítja. Es ebben igaza is lesz. Kosuth Ferenc kijelentette, hogy semmiféle akadályt nem gördít az indemnitás és ujoncozási törvény ellen, melyeket elsőrendűen sürgős szükségleteknek tart. Ezt a sürgősséget azonban nem ismerte el Justh Gyula, kijelentvén, hogy előbb a válaszfeliratot kívánja tárgyalni. Khuen ebbe belement. Mért ne? Az ex-lexnek Justh Gyula akarataiból való kitolása minden szónál ékezebb demonstrálása annak, hogy ez az ur és pártja kutyába sem veszi az ország érdekeit.

Hirdetik Justhék, azért kell nekik mindenekelőtt a válaszfelirati vita, hogy annak folyamán tisztázódjék a kérdés, hiva-e a kormány az általános, egyenlő és titkos választói jognak. Ha a kormány erre vonatkozó

megnyilatkozásai ki nem elégítienek őket, akkor, nos akkor nyomban a leghevesebb harcot indítják a kormány ellen. Obstruálnak? Lehetséges. Megobstruálják az indemnitást és az ujoncojavaslatot? Ez is lehetséges. Makó fia ma kedélyes diskurálás közben jelentette ki, hogy olyan hüvös van a Házban, hogy egész kellemesen lehet nyaralni benne. U nem vár őszig az általános egyenlő és titkos választási jogért való obstrukcióval. Ő már most szeretne obstruálni a költségvetés és az ujoncozás ellen. Miután egészen kézenfekvő, hogy az általános egyenlő és titkos választási jog kizárásának legegyszerűbb módja az ex-lex. Igaz, hogy nemcsak a választások eredménye, de még az ellenzéki választók közvéleménye is sürgeti az ex-lexből való kiszabadulást. De mit bányák ezt Justhék? A mandátum már a zsebükben van. Igaz, hogy százzal kevesebb. Annál inkább, juszt is obstruál Justh.

Igy járhatja le teljesen magát ez az immár valóban kisdud bankesport. A bankgerendát eszeveszett gyorsasággal rugták ki a lábuk alól s most a választási reform szalmaszála kapaszknak. Néhány hónap múlva lesz a népszámlálás, melynek alapján nemcsak magát a választói reform javaslatát, de annak alapelveit is megállapítják. Es Justhék már ma tűzvonalba állanak azért, ami csak egy esztendő múlva születik meg. Hát

Ehrlich Pál.*

Írta: Ambrus Zoltán.

Azok a jelentések, amelyeket berlini és bécsi szakemberek közölnek velünk, immár kétségtelenné teszik, hogy az emberiségnek meg kell tanulnia az Ehrlich Pál nevet és hogy ezt a nevet millió meg millió szenvedő máris bátran imába foglalhatja, mint a legnagyobb jótevőket, mint a szenteket, mint a Jennerét és a Pasteurét. Ha kétezer millió ember él a földön, úgy igen-igen keveset mondva: ötszáz millió embert érdekel ez a hír a lehető legközelebről.

A hírt adó berlini és bécsi orvosok a maguk tudomány-ágának legnevesebb művelői; nem felületes és nem ugrádozó emberek; nem a vérmes reménységek és a hamaros lelkesedés mámorának a részegesei; Koch Róbert és Behring csalódásai óta bizonyára óvatosabbak, mint valaha. Aztán meg ezek a szakemberek nem csak úgy, a levegőbe kritizálnak, hanem a tulajdon kísérletek eredményéről számolnak be a jelentéseikben s mindegyik vagy harminc-szor kísérletezett. A jelentések pedig egyhangúra azt mondják, hogy Ehrlich 606-os számú arzén-preparátuma bámulatos eredménnyel gyógyítja a lueszt és minden esetben, kivétel nélkül; egyetlen befecskendezésre nagy gyorsasággal tűnik el a baj valamennyi szimptom-

mája s a beteg testsúlyában növekedni kezd, ami a gyógyulás bizonyos jele; a szer egyszeri használatával azonnal el lehet érni azt a sikert, amelyet eddig csak az évek hosszú során át tartó gondos gyógykezelés adott meg és ez se mindig; a szer használatának nincsenek olyan káros következményei, mint a higanyal és a jódal való kezelésnek; végül tökéletes gyógyulás mutatkozik és megint csak egyetlen befecskendezésre, olyan kétségbeesettnek látszó esetekben is, amikor a luesz már az agyat is megtámadta.

Igaz, egy nagy kérdést még nem tisztáztak ezek a jelentések. Azt, hogy Ehrlich preparátuma végképpen meggyógyítja-e a lueszt, vagy a „606“-os használata után is visszatérhet-e, újra jelentkezhet-e a baj, amint eddig a leggondosabb kezelés után is visszatérhetett, újra jelentkezhetett és néha igen hosszú idő múlán? Erre a kérdésre csak az idő adhatja meg a feleletet; csak hosszas kísérletezés után lehet majd igen-nel, vagy nem-mel válaszolni. De Ehrlich szerének a fölfedezésével ez a kérdés is elvesztette a maga szörnyű fontosságát, mert ha a bajt azonnal fel lehet tartóztatni, meg lehet akadályozni romboló munkájában, mihelyest jelentkezik, nem olyan nagy jelentőségű többé, mint eddig, hogy a baj csirái tovább is ott rejtőzzenek-e a szervezetben, eltokoltan, teljes téltenségre kárhozottan; a baj elvesztette veszedelmességét, a baj csirái meg vannak fosztva ártalmasságuktól, ha azonnal leküzdhetők, lebirhatók, lefegyverezhetők, mihelyt pihent erővel újra meg akarják tá-

madni a szervezetet. Ez végre is az elérőtlenséget, a pusztulásukat, tehát a teljes gyógyulást jelenti, ha nem is mindjárt a legelső nemzedékben, mindenesetre a következőkben.

Itt-ott azt a gyermekes kérdést is hallani: vajjon meggyógyíthatja-e Ehrlich preparátuma a luetikus eredetű, már kifejlődött paralysis progressivát is? (Mert ez volna a nagy dolog! — sóhajtoznak.) Bizonyára nem. Ahol a luesz már szövetségi elváltozást okozott, ahol ez a mérge már elvégezte súlyosan degeneráló, roncsoló munkáját, ott nincs segítség; a már alpusztult szöveteket, szerveket éppé nem lehet többé sem Ehrlich, sem a jóisten. De ez a kérdés sem fontos. Ez csupán azok szerencsétlensége, akiket már utolért a luetikus eredetű (s meglehetősen rövid lejáratu) paralysis progressiva — és az ilyenek nincsenek túlságosan nagy számmal, mert ezerötven olyan eset közül, amelyben a luesz az agyat vagy a gerinc agyat támadja meg, csak nyolcvan a paralysis progressiva esete — a fontos az, hogy: a jövőben — ha a berlini és a bécsi doktorok nem tévednek — nem lesznek többé luetikus eredetű paralysis-esetek; senki sem fog odáig jutni annak következtében, mert valaha luesze volt; meg fogja óvni ettől a „606-os“.

Tehát a legpesszimistikusabb hajlandósággal is elmondhatni, hogy Ehrlichnek a szere ötödfélszáz éves átok alól szabadította fel az emberiséget.

Mert az a még ma is elterjedt nézet, hogy a luesz olyan óserégi, mint maga a szerelem: tévedés. Ez a tévedés annál több hívőre talált

* A kiváló író eme cikkét az Ignotus szerkesztésében megjelenő „Nyugat“ irodalmi folyóirat ma érkező számaának írta.

minek nézik a Royal-klub ideiglenes lakói a magyar közvéleményt, a saját választóikat? Ilyen komolytalan és oktalan taktikát soha magyar párt még nem csinált. Az elvesztett népszerűséget, elvesztett tömegüket remélik ezzel a sivár komédiával viszszaérinteni. Holott csupa kártevés az, amiben utaznak. Bizony a vesztükbe rohannak.

Ezek után végleg leszámolhatunk a gondolattal, hogy a két függetlenségi párt belátható időn belül egy táborba olvadjon. Kossuthék és Justhék között szélesbült az örvény. Még csak parlamenti együttműködésre sem számíthatunk, mert az előjelek után ítélve Justhék tisztára a saját szakállukra kívánnak működni s teljes ágyutúzzal fognak támadni ott, ahol Kossuthék szárazon tartják a puskaport, várva a harcra való méltó alkalmat.

Cseppet sem fogjuk csodálni, ha Justhék magatartása nyomán általános felzudulás támad. S ebből a felzudulásból is fogja meríteni a kormány és pártja a bátorságot, hogy a parlament megrendszabályozását már az első intrikára megkísérelje. Mert mi demonstrálhatná jobban a kormány szempontjából a házszabályok szigorításának szükségességét, mint az ilyen könnyelmű, oktalan, céltalan, az országra káros obstrukció?

A vukovári főispán installációja. Vukovárról jelentik: Adamovich Ivánt, Zimony város ujonnan kinevezett főispánját ma installálta a vármegye. A megyebizottsági tagok nagy számban jelentek meg az installáción. Hideghéty, volt főispán vezetésével küldöttség vezette be a főispánt. Adamovich letette az esküt és átvette hivatalának jelvényeit. Jankovich archimandrita és Bogdanovich patriárka üdvözlő beszédet intéztek hozzá. A főispán köszönetét fejezte ki az üdvözlésekért. Hét órakor este háromszáz terítékes banket volt.

Varjassy Árpád ünneplése.

Az Aradvidéki Tanító Egyesület jubileumi közgyűlése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 4.

Arad város közgyűlési terme ma kettős jubileumi ünnepségnek volt színhelye. Egyrészt az aradvidéki tanítóegyesület diszközgyűlés keretében ünnepelte negyven éves jubileumát, másrészt a tanítótestület és vele együtt egész Arad város közönsége ünnepelte Varjassy Árpád tanfelügyelőt e hivatalában való működésének huszonöt éves évfordulója alkalmából.

A diszközgyűlésen és ezután tartott banketen megnyilvánult szeretetteljes ünneplés, amelylyel a még ma is teljes férfiúi erejében álló tanfelügyelőt körülvették, méltó volt Varjassy Árpádhoz. Méltó ahoz, aki jóformán egész életét a közügy, a magyar kultúra szolgálatában töltötte olyan eredményesen, a milyen eredményeket csak a megalkuvást nem ismerő s az ideáljaiért mindig és mindenkor lelkesülten harcolni tudó férfiúnak adatik elérni.

S ezek az eredmények egyrészt nem szorulnak felsorolásra, másrészt nem szorulnak méltatásra. Mindnyájan ismerjük az ő energikus nagy munkáját, amelyet a magyar kultúra érdekében az iskolák hatalmas szaporításával és a népnevelés ügyének bölcs irányításával Aradvármegyében huszonöt év alatt kifejtett. Másrészt ez az érdem nem szorul méltatásra. Ma már mindenki megérti, megérzi azt a rendkívüli fontosságot, amelyet a népoktatás ügye egy ország boldogulására jelent. Minden közhivatalnok közvetlen, vagy közvetve az országért dolgozik. De ha van közhivatalnok, akinek vállaira nagy terhek nehezed-

nek, ezek közt elsősorban ott vannak a népnevelés harcosai. És megértjük, milyen óriási fontosságu, milyen áldásos a működése egy olyan férfiúnak, aki egy egész vármegyében bölcs irányításával fél emberöltőn keresztül mindenkit kielégítő, mindenkit hálára kötelező munkásságával a népnevelés ügyét igazán csodálatraméltó fejlődési fokra emelte.

A mai ünneplés annak a tiszteletnek és becsülésnek a társadalom minden osztályából megnyilvánuló kifejezése volt, amely elől senki, akinek a magyar nép előrehaladása szíven fekszik, el nem zárkozhatik.

Az ünnepségekről tudósításunk a következő:

A diszközgyűlés.

9 órakor a városháza nagyterme már zsúfolásig megtelt ünneplő közönséggel. Ott volt a város, a vármegye tanítótestületének igen sok tagja és sokan mások is. Varjassy Árpád tisztelői. Az ünneplők között jelen voltak Varjassy Lajos polgármester, Mussong Géza, az Országos Tanító Szövetség elnöke, Goldis László, Pap János gör. kat. román püspök képviselője, Kristócsák Gyula apát-főesperes, Csernoch János püspök képviselője, Moldován József a gör. kat. román tanítóegyesületek képviselője, Schenk Jakab, a Délmagyarországi Tanító egyesület képviselője, Schill József vármegyei főjegyző képviseli Zehy János minisztert és Urbán Iván főispánt, Lakatos Ottó dr., Tisch Mór dr., Steinhart Mór dr., Bohus László br., Nánási Aladár, Stauber József, Szöllösi István, Raskó Sándor esperes, Salacz Gyula, Zima Tibor, Hajdu Ferenc, Veszelszky János, Kehrér Károly, Neuman Adolf, Szathmáry Gyula, Dálnoki Nagy Lajos, Nemess Zeizmond orsz. képviselő, Várvölgyi Lajos dr. főrabbi, Csécsi Imre ref. lelkész, Faragó Rezső, ezenkívül a törvényhatóság igen sok tagja.

Kovács Vince fél tíz óra tájban nyitotta meg az ülést. Beszédében megemlékezett azokról a férfiakról, akik a tanítóegyesületet negyven esztendő alatt mai magas nivójára emelték.

Indítványozza, hogy a minisztert, Náray Szabó államtitkárt és Kacs Kovács min. oszt. tanácsost táviratilag üdvözlőjk, mit lelkes éljenzéssel vett a közgyűlés tudomásul.

és talál még ma is, mert az, hogy a luesz öröktől fogva megvan és meglesz, kitűnő bizonyítékul tűnt fel annak, hogy a lueszban a természet a szerelmi kicapongást bünteti meg a szörnyűséget terelje meg úgy a tünösön, mint az ivadékokban, ha nem is éppen hetediziglen, (mert a luesz a hetedik nemzedéket már nem várja meg) És valljuk meg, hihetőknek tűnhetett fel, hogy a természet efféle fenyegetéssel és megtorlással akar gátat vetni a szerelemben való mértéktelenségnek. De azért a tévedés mégis nyilvánvaló. Venerikus betegségek ugyan voltak már az ő korban is, s ezek a betegségek, amelyek ma is megvannak, (de csak az egyént „büntetik” és nem egyszerűen az ivadékokat is,) meglehetettek már a prehisztórikus időkben is; csak hogy ennek a két betegségnek semmi köze a szörnyű lueszhez. Ujabb kutatások kétségtelenül kiderítették, hogy a luesz Amerika felfedezéséig teljesen ismeretlen volt Európában; Columbus emberei hurcolták be Haiti szigetéről Spanyolországba; egy pár év múltán VIII. Károly hadjárata terjesztette el Itáliában — ahol epidémiaként pusztított — s utóbb Európa többi országában; végül a portugálok vitték el a keletre, Indiába, Kínába, Japánba. Európa történetében — mondta egy szakember — a luesz csak rettenetes és hosszú epizód; ma már, ugylátszik, bátran elmondhatni, hogy: csak epizód volt.

A lueszt sokáig összetévesztették a másik két venerikus betegséggel. Csak a tizenkilencedik század első felében mutatta ki Ricord ennek az infekciónak a másik két infekciótól

való különbözőségét. Neisser 1879-ben a gonokokusz és tíz évvel később Ducrey meg Unna a nem luetikus fekély bacillusának a felfedezésével alapozták meg a venerikus betegségek tudományos vizsgálatát. Mechnikov volt az első, már ebben az évtizedben, aki át tudta vinni az ember lueszt a majomra, és alig öt éve, hogy Schaudinn felfedezte a luesz okozóját: a „Spirochaete pallida”-t. Ezek az Ehrlich nagy elődei.

A másik két venerikus betegség se tréfadolog; különösen a gonokokuszának nevezett kis elődsi valószínűségi martíromsággá teheti áldozatának az életét s a különböző bajok egész csoportját szabaddíhatja rá a meglátogatottira. De mindez csekélységnek mondható ahhoz képest, hogy micsoda rémsége volt a luesz az emberiségnek. Pedig a tapasztalat már régen megtanította rá az orvosokat, hogy a higany hathatós ellenszere eának a rettenetes bajnak. A lueszt eddig se lehetett gyógyíthatatlannak mondani, de milyen távol volt mostanra a luetikus attól a gyógyulástól, amelyet az Ehrlich-Hata preparátum ígér! (Hátának hívják azt a japáni orvost, aki Ehrlich szerét először próbálta ki az állatokon.)

A luesz csak az első epidémiák idején volt rögtönösen öld és már régen nem az a leggyakoribb, lélektelen betegség, amely régebben volt, amikor a bárányos arányszáma sokkal nagyobb, a lefolyása gyorsabb és a kilábolás esetén a súlyos következmények jóval gyakoribbak voltak, mint a mi időkben; az a szerencsésnek nem nevezhető körülmény, hogy mérge beoltódott az emberiség jelentékeny részébe,

valamelyest ellentállóbba tette az egyént a bajjal szemben: a luesz mérge meggyöngyült és most már valamivel szelidebben bánik el áldozatával. De ebben a szelidülésben sem volt sok köszönet; a lueszt mindmáig rémes szerencsétlenségnek kellett tekinteni. Először is nem minden ember szervezete tűri el egyformán a higanyt; van beteg, aki egyáltalán nem bírja ki — s az ilyenek nem igen lehetett segíteni — vannak mások, akik nézve maga a higany-kúra is súlyos következményekkel jár. Aztán a gyógyulás, a nagyon szerencsés eseteket kivéve, nagyon sokáig, többnyire évekig tartott és a kúra igen gyakran, alaposan, szinte kiheverhetetlenül megviselte a szervezetet. És teljes gyógyulásnak, meggyógyulásnak lehetett-e nevezni az állapotnak ezt a javulását? A leggondosabb kúra után is, olyannál is, aki időnkint a legnagyobb figyelemmel ellenőriztette orvosával a gyanús tüneteket s újra meg újra használt szelidebb vagy drasztikusabb kúrát, megtörtént, hogy a beteg újra kitört a baj; néha tizenhat-tizennyolc, husz évig is elvart de azután újra jelentkezett; olyan eset is volt, hogy ötven évig lappangott, de mégis előke-rült, megölni az aggasztást. És súlyos következményeinek a rémes változatossága! Jól nevez-ték el vérbajnak, mert a vér megmérgezésével legjobb belső gyógyítószerétől forrtja meg az embert, hogy szabadon vethesse rá magát a bőrre, az egész csontrendszerre, bármelyik szervre. És az elhanyagolt vagy a rosszul gyógyított baj rettenetes következményei! Valamennyi szervnek legszörnyűbb megbetegedései többnyire luetikus eredetűek; és csak nemrég óta

Majd Cziráky Márton az 1909. évi egyesületi életéről szóló jelentését olvasta fel, amelyben nagy vonásokban visszapillantást tesz az egyesület negyven éves történetének kiemelkedő mozzanataira.

Kovács Vince indítványozza, hogy a közgyűlés a titkárt utasítsa, miszerint az egyesület 40 éves múltjának történetét a leközelebbi közgyűlésre elkészítse, hogy ez könyv alakban minél előbb megjelenhessenek.

Ezután Schill József, Aradvármegya főjegyzője a kuitu zminiszter és az akadémia vezetői miatt távollévő Urbán Iván főispán képviselőjében üdvözlő a közgyűlést és a tanítótestületet összetartásra buzdítja. Mivel a mai ülés — mondotta — egyúttal az egyesület negyven esztendő jubileuma, annak a meggyőződésnek adok kifejezést, hogy önök az egyesületben rejlő nagy erőt a magyar tanügy hazafias irányban való fejlesztésére és a magyar tanítók ügyének előbbrevitelére fogják fordítani.

A jubiláló egyesületet még az országos tanítószövetség nevében Mussong Géza, Csernoch János püspök megbi. á. á. b. Kristófiák József ujaradi ap. p. b. á. b. a. d. m. a. r. o. z. á. g. i. tanítóegyesület nevében pedig Schenk Jakab üdvözölte.

Varjassy Árpád ünneplése.

Ezután Kovács Vince emelkedett újból szólásra. Tartalmas beszédben méltatta Varjassy Árpád 25 esztendő tanfelügyelői működését, majd a tanítótestület által az ünneplést emlékére tett alapítvány alapító levelét adta át a következő szavakkal:

— Alkotásaid minden éremnél maradandóbb emléket fognak képezni. De hogy bizonyosságot tegyünk arról, hogy a mesternek méltó tanítványai akarunk lenni, mi is állítunk neked egy emléket, amely évszázadokon át fogja hirdetni nevedet. 4000 koronás alapítványt tesszünk nevedre, engedd meg, hogy ezen alapítványt megörökítő oklevelet átadjam neked. Fogadd szívesen, ismered a tanító lelkét, bizony sokszor megtéved ő is, de egy dologról: a hálaezeréről sohase feledkezik meg. Annál értékesebb ez az alapítvány, mert a vármegye minden egyes tanítója hozzájárult filitjeivel. Az isten sokáig éltesen.

Az éljenzéssel és tapsal fogadott beszéd után Schill József a kultuszminiszter és a főispán nevében fejezte ki jókívánatait Varjassynak.

Raskó Géza a vármegyei elemi iskolai gondnok, Goldis László az aradi gör. kel. román püspök, Moldován József a gör. kel. ro-

mán tanítóegyesület, Mussong Géza pedig az országos tanítótestület nevében üdvözölte az ünneplést.

Ekkor az ünneplést, Varjassy Árpád tanfelügyelő emelkedett szólásra. A kitörő lelkes tapsvihar miatt azonban csak néhány perc múlva kezdhetett beszédébe. Eleinte meglátott raita a meghatottság, amely a meleg ünneplés láttára elfogta, de később az ambícióval teljesített munka önértékével, erős férfias hangon mondott köszönetet az üdvözlésekért:

Hivatászeretemből fakadó igaz örömmel értesültem arról, — mondotta, hogy az A. V. T. E. negyvenedik közgyűlésével kapcsolatban, tanfelügyelői működésem 25 évének betöltése alkalmából személyemet rokonszenvének jeleivel kitüntetni szándékozik.

Örömmel vettem az egyesület eme szándékáról értesülést, mert egyrészt már magában a szándékban, hivatali munkásságom becsületesében gyökerező önmegnyugvásom megerősítését láttam, másrészt, mert a kölcsönös megbecsülés ünnepies megnyilvánulását a népnevelés iránti közérdeklődés ápolására alkalmas mozzanatnak találtam.

A közérdeklődés fokozását és erősítését pedig mindazoknak, akik a magyar népnevelés államfenntartó erejét ismerik, hazafiúi köteleességüknek kell tekinteniük, mert a közérdeklődésből fejlődik a közakarat, amely közakarat egyesült erőforrásaival az országos érdekű céloknak és törekvéseknek megvalósulást biztosít.

A magyar népnevelés kérdésének végleges rendezése iránti közakarat kialakulása pedig elsőrendű állami érdek, mert a népnevelés gyökere rendezése nélkül nemzeti egységünk eszménye csak álom és dőláb.

A magyar népnevelés ügyének első sorba állítása és fontosságának elsőrendűvé minősítése nem elfogultság és nem egyoldalúság, hanem az életből merített tapasztalatokból kialakult szükségesség.

Hazafiúi örömmel sorolok fel Aradvármegye népoktatásügyének köréből néhány példát annak igazolására, hogy mindama nem magyarajku községek fölött, a mely községek a magyar népoktatás megfelelő eszközeivel már évek óta rendelkeznek, ma már a céltudatos munka végeredményének hajnalhasadása dereng.

Itt van Elek, Ujszentanna, Németspereg, csatlakozik hozzájuk Glogovác, Szentmárton, Ujpanát és sok más nem magyarajku község. Eme községekben a tanítás nyelve ma már kizárólag magyar!

és Törökország némely vidékein, ahol kultura és testi usztaság dolgában hihetetlenek az állapotok, a luetikus infakció több, mint felerészben szerelmi érintkezés nélkül történik. Azért nem lehet egészen egyetérteni azzal a kitűnő írónkkal, aki így biztat: „Ne szépségűk a dolgot verhajnát az alszemérmesek kedvéért! Nevezük csak magyarul bujakórnak!”

Nevezük akárhogyan; ezentul, úgy látszik, nem fogjuk gyakran emlegetni. Az emberiség nagy átkai, a legszörnyűbb társadalmi bajok közül átkerül a szelidebb betegségek rovatába. A tudós türelmes, az eredménytelenség után újra meg újra próbálkozó, szívós, kitartó munkájának megvan a sikere.

Néha az egész világ hajlandóságot érez lebecsülni a tudós részletező munkáját; ilyenkor szívesebben ünnepli a mindent összefoglaló filozófust vagy a költőt, meg a többi „kitaláló elmé”-t. Pedig a „kitaláló” csak hamarabb sejt meg, mint a többiek, hamarabb összegezi és fejezi ki az emberiség munkájának addig elért eredményét. Pedig a „kitaláló” csak arra szorítkozhatik, hogy variálja, kombinálja vagy permutálja azt, ami már megvan; pedig „kitaláló” csak az lehet, ami előbb már valahogyan belejutott az emberi tudatba; az emberi elme, ismereteinek alapja nélkül, tisztán képzeletből, semmit se tudott volna kitalálni; pedig a „kitaláló” csak a már elért megismerésekkel operál, művészkedik, keresi az utat a szímatolja a nyomot, mint a vizsla a vadász előtt. A nagy munkát a tudós végzi. A világtitkok roppant komplexumából a nagy megismeréseket csak apró részletekben lehet kihámozni.

A vármegye területén működő állami elemi népiskoláknál a mult tanév folyamán beiratkozott 17000 tanköteles közül több mint 9000 nem magyarajku gyermek volt! Ö-vendetes eredmény és értékes tanulságot hirdető jelenség.

Ezzel szemben azonban mélységes fájdalommal kell látnunk, hogy több nem magyarajku községnek állami iskolák létesítésére irányuló törekvése — habár egyes községek anyagi erejüket teljesen kimerítő hozzájárulásokat biztosítottak eredményhez nem vezethetett. A „fedezet hiánya” gyakran, nagyon gyakran, évekre terjedő munka eredményét, a községek hazafias felbuzdulását és az okosan gondolkodó szülők minden reményét dönti na-lomra. Ily körülmények között ellankad a hivatali buzgalom és újabb alkotások létesülhetőségéhez szükséges tényezők egybegyűjtésére irányuló törekvés elernyed.

Ha így van ez Aradvármegyében, kétségtelen, hogy így van országszerte is: ezért nekünk, akik a magyar népnevelés szolgálatában állunk és akik az elérhető eredményeket látjuk és a fejlődés akadályait ismerjük: hivatászerű kötelességünk a magyar népnevelés iránti közérdeklődést ápolni és az akadályok sürgős eltávolítására irányuló közakarat kialakulását lel-künk egész melegevel gyámolítani.

Ezek után tisztelettel fordulok Aradvármegye érdemes főjegyzője felé, hogy a vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak, valamint a két törvényhatóságnak személyemet kitüntető figyelméért a legbensőbb köszönetemet nyilvánítsam.

Boldogító érzéssel tölti el szívemet az a remény, hogy további munkásságomban a két törvényhatóság örömet fogja találni és az elért sikereket a miniszter ur meglegedése fogja koronázni.

Az állami iskolai gondnokságok részéről tanusított kitüntető figyelem is örömet váltott ki lelkemből. Ez az öröm lelkemben hálává nemesül, amely hála táplálni fogja ama törekvésemet, hogy a gondnokságok önzetlen munkájukért az állami iskolák felvirágzásának gyönyörében gazdag ellenértéket találjanak.

A gör. kel. román tanító-egylet figyelme visszaemlékezéseim egyik kedves és értékes tárgya lesz. Kedves és értékes lesz a visszaemlékezés, a midőn lelkemben a pillanat képe megújul, a melyben magyar és román népnevelők a szeretet és kölcsönös megbecsülés jegyében egymás kebelére borultak.

Ez az alapítvány pedig, amelyet az egyesület egy köztisztviselő nevére alkotott, nemcsak egy köztisztviselő nevének ad hosszabb életet, de e mellett a benne rejlő példával és buzdítással a közszolgálat érdekeinek áldást-hozó forrása leendő.

Kedves Pályatársaim! Tanusított figyel-műkért és nekem oly kedves rokonszenvők megnyilvánításáért fogadják baráti és testvéri kézszorításomat.

Varjassy Árpád beszéde után Kovács Vince elnök néhány szó kíséretében bezárta az ülést. Az ünneplő közönség nagy része a pódiumhoz sietett és a legmelegebb szeretetteljes gratulációkban köszöntötték az ünneplőt, aki meghatva köszönte meg az ovációkat.

A banket.

Délután egy órakor a Fehér Kereszt teli-kertjében Varjassy Árpád tiszteletére banket-et rendeztek barátai és tisztelői. A teli-kert a zsufolásig megtelt résztvevőkkel, akik hangos éljenzéssel fogadták az egy órakor érkező Varjassyt és nejét, akit Bohus László báró vezetett a karján. Velük érkezett meg Varjassy polgármester és Schill főjegyző is.

A második fogás után szólásra emelkedett Kovács Vince, aki a kultuszminisztert, Urbán Iván főispánt és Schill József főjegyzőt köszöntötte fel.

Schwiegel Gyula borosjenői igazgató hatásos felköszöntőben Aradvármegye és a város közönségét, az országos tanítóegyesület és a többi egyesületek küldöttjeit élte. Mussong Géza állott fel ezután:

A harmóniáról beszélt, a lelki harmóniáról, amelynek az emberi életben legnagyobb a szerepe.

— Önök egy férfit ünnepelnek teljes szeretettel, tisztelettel, nagyrabecsüléssel, akinek mindig harmóniára volt szüksége. A harmóniát

tudjuk, a Fournier bizonyítékaiából, hogy az agy megbetegedéseit, a tabest (a gerincagysorvadást) és a paralytis progressivát majdnem kivétel nélkül — az esetek kilencvenöt százalékában — a luesz idézi elő. Aztán a baj hátborzongató örökletessége! A csecsemő, aki halálra ítéltén jön a világra, a gyermek, akit csak a legrette-netesebb kínódások árán lehet fölnevelni s akit csenevésznek, élő vázalaknak kell látni, a leányka, akin a serdülés ide-jén tör ki az öröklött baj, az ártatlan, aki-nek meg kell bűnhődnie a nagypapa nem is sejtett szerencsétlenségéért! A luesz rémségei fantasztikusabbak Dante poklárál. És számítsuk ehhez, hogy a tudatlanság, a konok csökönys-ség, az indolencia, a testi tisztátalanság, az ál-szemenérem és a prostitúció mind megannyi me-legággya ennek a szörnyű bajnak. Számítsuk ehhez végül, hogy optimisztikusan gondolko-dunk, na azt hisszük, hogy csak minden ne-gyedik ember nyögi ezt az átkot. Számítsuk ehhez végül, hogy bár a lueszt csak másnak a luesze idézheti elő, ez nem mindig a szerelmi érintkezés következtébe; ellenkezőleg, az infekció nagyon könnyen megtörténhetik szerelmi érintke-zés nélkül is. A csecsemő elkaphatja a luetikus dajkától; el lehet kapni a tisztátalan beretváról, más pipájának a csutorájáról, fehérnemű-ről, ha valaki a nyelvvel nedvesíti meg a le-vélbéltyeget, ha valaki olyan pohárból iszik, a melyből előbb luetikus ivott; meg a biblia csö-koztatása is akárhányszor lehetővé tette a szí-filutikus fertőzést (Angliában, ahol ez ünnepies eskü alkalmával volt szokásos). Bloch Iván szerint, akinek az adatait itt idéztem és akinek az adatai rendesen megbízhatók, Oroszország

pedig az élet minden körülményei között, bajban, örömben megszerezte neki egy gyöngéd szerető lény, a felesége. Nem kicsiség biz ez. És Varjassy kir. tanácsos ur ha meg is baragszik, én megmondom, hogy ha több volt életében az öröm, hát ez a másik fél érdeme, a felesége. Mindég mellette állott az ő védőangyala, nem hagyta csüggedni és nem hagyta elfáradni. Én azt mondom, hölgyeim és uraim, ma ne csak Varjassy Árpádnak van örömnapja, hanem a feleségének is. Varjassy Árpádnéra üritem poharamat.

Sófalvi György igazgató az aradvidéki tanítóegyesület mulijából említett fel epizódokat.

Varjassy Árpád ötletes, szellemtől csillogó beszédben mondott köszönetet az ünnepséért.

— Köszönöm nagyon Mussong barátomnak, hogy a feleségemről megemlékezett. Ez annál jobban esik, mert ma tíz éve annak, hogy a hitvestársammá tettem. Azt is elismerem, hogy minden érdem az övé. De nemcsak az érdem, hanem az utolsó szó is. Megvallom, ide a banket re is csak azért hoztam el, hogy egyszer végre az enyém legyen az utolsó szó, kedves barátaim. Irodalommal foglalkozó egyik barátom feljegyzéséből tudom, hogy Mikszáth Kálmán egyik beszédében utalással a francia közmondásra, ezt mondta: „Minden banketre menő magyarnak a zsebében egy pohárköszöntő legyen. De ez rövidebb legyen a marsalibetnél.” Nohát én teljesen igazat adok Mikszáthnak és csak azért szólaltam fel, hogy igaz szívből köszönjem meg nektek kedves barátaim azt a szeretetet, mellyel irántam vagytok.

Schill József vármegyei főjegyző beszélt röviden és kifejtette szeretetét a tanítók iránt. Ő maga is tanító fia lévén, atyján át tanulta megbecsülni és szeretni a tanítóságot. Közük valónak érezte magát eddig is és megfogja őrizni szeretetét irántuk ezután is. A tanítóságra és a lezelső tanítóra üriti poharát.

Kehrer Károly segédtanfelügyelő a gondnokságokat és a gondnokok nesztörát, Bohus László bárót éltette lelkes szavakban.

A banket 3 órakor ért véget.

Az öngyilkos

huszárönkéntes.

Szacsvay amerikai párbaj áldozata?

Távirati tudósítás.

Arad, július 4

Néhány héttel ezelőtt Szacsvay Zsigmond, az aradi 12. huszárezred önkéntese, akinek a nagyikindai osztályban kellett volna leszolgálni a hátralévő felét, öngyilkossági szándékából szíven lötte magát. Az Aradon jól ismert fiatal ember öngyilkossága a legkülömbözőbb verziókra adott okot. Beszéltek szerelemről, adósságról, sőt az se látszott kizártnak, hogy Szacsvay, aki igen vidám életet élt Aradon, pillanatnyi elmezavarban követte el tettét. Egyik ok se volt igaz. A huszárönkéntes, mint ma hírért terjesztik, állítólag amerikai párbaj áldozata. A nyomozás már folyik és lehet, hogy nemsokára megkerül az önkéntes ellenfele is.

A Szacsvay Zsigmond öngyilkossági esetében beállott új fordulatról a következő tudósításunk szól:

Szacsvay Zsigmond, az aradi huszárezred nagyikindai osztályához beosztott huszárönkéntes, Königsberg Fiedl gróf unokája, aki a minap öngyilkosságot követett el, valószínűleg életben marad. A golyót, amely két centiméternyire a szív mellett hatolt a vesébe, sikerült eltávolítani. A beteg állapota állandóan javul és ha így tart, néhány hét alatt el is hagyhatja a kórházat. Azt beszélik, hogy Szacsvay amerikai párbaj áldozata. Egyik legbizalmasabb barátjának, egy főhadnagynak közvetlenül öngyilkos kísérlete előtt levélben bevallotta, hogy amerikai párbajt vívott, a fekete golyót buzta,

ezért kellett fegyvert fordítani maga ellen. A levélben megkérte barátját, a főhadnagyot, hogy halála után egy napilapban tegye közzé a következő hirdetést:

K. H. S.
ÉN NEKED MEGBOCSÁTOK.
Szacsvay Zsiga.

A főhadnagy a levél kézhezvétele után azonnal jelentést tett az ezredparancsnokságnál az ügyről. Nyomban megindult a vizsgálat, átkutatták az önkéntes lakását és lefoglalták a nála talált összes irományokat. Valószínű, hogy pár nap múlva már ki fog derülni, ki a másik szereplője a titokzatos ügynek. A vizsgálat eddigi eredményét szigorúan titkolják.

Közzöljük a híradást, de csak fentartással adjuk közre, mert nem tartjuk valószínűnek, hogy egy huszár önkéntes ezt a nemét válasza a lovagias elégtételadásnak vagy szerzésnek.

Wechselmann tanár

Ehrlich szeréről

Beszámoló a „606” hatásáról.

Távirati tudósítás.

Arad, július 4

Lassan-lassan mindinkább bizonyossá válik, hogy Ehrlich tanár felfedezésével, amely a legborzasztóbb betegség, a lues pusztításainak vet gátat, az Ehrlich Hata 606 al a világ egyik legnagyobb jótevője lett. Nap-nap után jönnek újabb és újabb bizonyosságok, amelyek mind nyilvánvalóvá teszik, hogy ez a szer sikerrel használható a lues ellen és hogy annak hatása szinte csodálatos. Wechselmann tanár, aki egyike volt a legelsőeknek, akik Ehrlich tanár szerével kísérleteket tettek, tegnap Berlinben nagy előadást tartott, amelyen a többiek között a következőket mondta:

— Ehrlich szerét csak egyszer kell bevinni a szervezetbe. Nyomban megöli az összes parazitaikat. A folyamatot sterilizáció magnának nevezi Ehrlich. Egyik legfontosabb felfedezése Ehrlichnek, hogy felismerte, miszerint csak oly vegyületek alkalmazhatók, amelyek a parazitákra mérgesek. A múlt év novemberében jelentette Ehrlich tanár, hogy a Hata dr. által megvizsgált diamidóarsenobenzol 606. preparátum a vérba parazitáját, a spirocheta pallidát, tengeri nyulba befecskendezve, 24 óra alatt megöli. A 606. preparátumot csak egyszer kell az inficiált állatba befecskendezni. Befecskendezés előtt pozitív Wassermann-reakciót ad az inficiált állatok vérvizsgálata. A befecskendezés után 24 órával Wassermann reakciója elmarad. Ehrlich felfedezésével a bujákór empirikus gyógymódja elvesztette értékét.

Ez év márciusában tette Ehrlich dr. az első kísérletet emberen. Féltem a felelősségteljes feladattól — mondta Wechselmann, — alkudozni kezdtem vele, hogy csak kisebb dózisokon kezdje. Erről azonban ő hallani sem akart. A sterilizáció magna a feladat — felelte Ehrlich, és ez csak úgy érhető el, ha egyszerre fecskendezzük be az egészet.

Expedienst kerestem a kísérletre. Osztályomon gyakori az olyan beteg, akivel veseszület a vérba. Az ilyen csecsemőről feltétlenül bizonyos, hogy nem él meg. Ime, ez oly beteg anyag, amelylyel szabad kísérletezni. Az első ember tehát, akit beoltottam a 606 os preparátummal, alig volt ember. Az öröklött vérba minden áika mutatkozott rajta. Befecskendeztem 0.3 Ehrlich Hata 606-al. Orvos vagyok, szívem dobogott a félelemtől. Huszennégy óra

után a vérvizsgálat nem adott Wassermann-reakciót. A csecsemő meggyógyult, megélt, ma is látható. Most már bátrabb voltam. Felnöttem folytattam a kísérleteket. A vérba legkülönbözőbb eseteiben olyan sikerrel alkalmaztam a szer, amely az összes gyógyító eljárások között szinte példátlanul áll. A legnagyobb ósodalattal vagyok eltelve Ehrlich iránt a felfedezését a század legnagyobb eseményének tartom.

Az aradi zsidó hitközség új főabbija.

Vágvölgyi Lajos dr. megválasztatása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 4

Az aradi zsidó hitközség képviselőtestülete tegnap délután 6 órakor ülést tartott. A gyűlés egyedüli tárgya Rosenberg Sándor dr. halálával megüresedett főabbji állás betöltése volt. A közgyűlést Nemess Zsigmond dr. orsz. képviselő, hitközségi elnök vezette.

Nemess Zsigmond dr. elnök a közgyűlést megnyitván, emelkedett hangú beszédében méltatta ama határozat fontosságát, melynek hozatalára a képviselőtestület összehívta. Arról van szó, — ugymond — hogy a hitközségnek lelkiatyát választassunk, legyen határozatunk alapos és megfontolt, s kéri a képviselőtestület tagjait, hogy a nagy horderejéhez mért megfontolással szóljanak a tárgyhoz.

Elsőnek Steinhardt Mór dr., hitközségi képviselő szólalt fel. A jelenlegi rabbi helyettes személyében, Vágvölgyi Lajos dr. rabban — mondotta — véli feltalálni azt a méltó egyént, akinek gondjaira egész nyugodtan rá lehet bízni az egyház lelki ügyeinek gondozását. Ha mi pályázatot hirdetünk a főpapi állás betöltésére, talán akadni fog pályázó, aki bemutatkozása alkalmával fényes szóbeli sikereket arathat, de azért egész egyéniségét még sem fogjuk megismerhetni, míg Vágvölgyi Lajos dr.-ét, több évi aradi működéséből előnyösen ismerjük. Ajánlja ezért a képviselőtestületnek, hogy a főpapi állást ne pályázat útján, hanem Vágvölgyi Lajos dr. meghívásával töltsék be.

Steinhardt dr. szavait gyakran szakította meg a képviselőtestület helyeslése és azok befejezte után lelkes éljenzés hangzott el, s csak néhány pere után jutott a következő szónok.

Mandi Vilmos dr. képviselőtestületi tag szóhoz, ki meghatottan emlékezett meg a nagy elődokról, Chorin, Steinhardt és Rosenberg főabbjokról, s ama nézetének adott kifejezést, hogy Vágvölgyi dr. a nagy elődök tradíciójának méltó követője lesz, s szintén ő mellette emel szót.

Szóltak még a tárgyhöz Glück Károly és mások, valamennyien hozzájárulván Vágvölgyi dr. megválasztásához, mire Nemess Zsigmond dr. hitközségi elnök a jelen voltak lelkes éljenzése között jelentette ki, hogy a hitközségi képviselőtestület Vágvölgyi Lajos dr. rabbit az aradi zsidó hitközség főabbijává egyhangulag megválasztotta.

Ez a választás azonban nem végleges, mert a hitközségi alapszabályok szerint a képviselőtestület határozata a hitközség egyeteme által még megerősítésre szorul.

E tárgyban a hitközség tagjai jövő vasárnapra nagygyűlésre hívatnak össze, azonban a zsidó hitközségben uralkodó hangulatot ismerve, nem lehet kétséges, hogy a közeg egyeteme is egyhangulag hozzá fog járulni a képviselőtestület határozatához, miáltal az aradi zsidó hitközség Vágvölgyi Lajos dr. személyében Chorin Aron, Steinhardt Jakab és Rosenberg Sándor főpapi székébe egy a kor színvonalán álló, kiváló képességű, modern magyar papot fog ültetni, aki Aradon kifejtett működése, kiváló tudása, konziliáns modora és fényes szóbeli képessége által nemcsak hitsorsosai osztatlan szeretetét nyerte meg, de a többi felekezet között is számos barátot és tisztelt szerzett magának, s kinek működése által az a felekezeti béke, melyre az aradiak oly büszkék, csak fejlődni és szilárdulni fog.

A főpapot az elnökség és előjáróság hivatalában felkereste, s a képviselőtestület határozatáról értesítette, mire Vágvölgyi Lajos dr. meghatottan mondott köszönetet.

Az indemnitás.

A pénzügyi bizottság tárgyalása.

Távirati tudósítás.

Arad, július 4.

Az ez évre szóló pénzügyi felhatalmazási törvényjavaslatot tárgyalta a képviselőház pénzügyi bizottsága. Hosszabb beszédekben kellett úgy a miniszterelnöknek, mint a pénzügyminiszternek a szokatlan formában benyújtott törvényjavaslat védelmére kelni. Se Kossuth, se Batthyány nem szavazták meg a javaslatot, mert bizalmatlanok a kormánynyal szemben. Ezt az álláspontot nem nehéz honoralni. A többség elfogadta.

A politikai eseményekről itt következnek távirataink:

A pénzügyi bizottság ülése.

Budapestről jelentik: A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután Láng Lajos elnökelete alatt ülést tartott, amelyen a kormány részéről Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök és Lukács László vettek részt. Az indemnitásról szóló törvényjavaslatot tárgyalták. Hegedűs Loránt előadó ismertette a javaslatot.

Kossuth Ferenc kijelenti, hogy az indemnitás bizalmi jelleggel bír, miért is nem szavazza meg.

Batthyány Tivadar gróf kijelenti, hogy az indemnitást annál kevésbé szavazhatja meg, mert abban appropriáció is foglaltatik. Súlyos törvényteleniséget követett el a kormány, amikor exlexben utalványozásokat eszközölt. A felmentvényt nem adja meg.

Heltai Ferenc megszavazza a javaslatot. Mezössy Béla alkotmányos szempontból kifogásolja a benyújtott törvényt.

Holló Lajos kijelenti, hogy a törvényen kívüli állapot megszüntetését kívánatosnak tartja, azonban hat hónapos indemnitás indokolatlan.

Kenedi Géza felszólalása után Khuen gróf állott fel:

Kijelenti, hogy szorosan a törvény szerint mellőzhetetlen kötelességének ismeri, hogy költségvetést és indemnitást terjesszen a törvényhozás elé. Ezt a felfogását bebizonyította azzal, hogy már az év elején beterjesztette mindkettőt. Nem az ő hibája, hogy a bizottság azt még nem tárgyalhatta. A Ház elnapolása és új Ház összehívása törvényes volt, mert a kormány átvételét megelőzőleg fél évig se parlamenti rend, se egységes kormányzat nem volt. Azon rendkívüli körülmények között, melyeket nem a kormány hibája idézett elő, kivételes eljárásához kellett folyamodni, mely nem képezhet praecedenset. Ő maga tiltakoznék elsősorban az ellen, ha praecedensként hivatkoznának erre. Égetően szükséges az indemnitás és az ujonejavaslatoknak letárgyalása, mert ha tekintetbe vesszük, hogy a Háznak is legalább hat heti szünetet kell engedni és a delegációk is csak késő ősszel ülhetnek össze, úgy világos, hogy a költségvetés csak december közepén emelkedhetné törvényerőre, amikor pedig ő már az 1911-es és nem az 1910. évi költségvetést óhajtaná az alkotmányos rend helyreállítása értelmében tárgyalatni.

Lukács kijelenti, hogy a rendkívüli helyzet rendkívüli eszközöket igényel. Természetesen helyesebb lett volna, ha technikai akadályok nincsenek, költségvetést benyújtani. De ezt időbeli szempontokból alig lehet, mert a delegációkat be kellett volna várni, hogy a közös kiadások beilleszthetők legyenek, külön-

ben is csak formailag lehet mondani, hogy nem nyújtottak be költségvetést, mert lényegileg és közjogilag a benyújtott törvényjavaslat inkább költségvetés, mint indemnitás. Az adóreform életbeléptetése elhalasztásának okait isméli, mit már feltárt az indokolásban. A kormány igen nehéz pénzügyi helyzet előtt áll és csak a takarékoság elvének szigorú alkalmazásával reméli a pénzügyi egyensúlyt helyreállítani.

A bizottság a javaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadta.

Kálmán Gusztáv a győzelemről.

Budapestről jelentik: Kálmán Gusztáv kereskedelemügyi államtitkár vasárnap Kolozsárról időzött választói körében és résztvett a Pannoniában tiszteletére rendezett lakomán. Több mint háromszáz jelentek meg a banketen — köztük a város társadalmának legszámtöbb kitünőségei.

Előnek Kálmán Gusztáv államtitkár szólalt fel, aki többek közt a következőket mondotta:

— Az önök ítélete és általában a nemzet ítélete, amely a nemzeti munkapártot nagy többséghez juttatta a parlamentben, egyúttal megszabta ennek a pártnak feladatait és bebizonyította, hogy vissza kell térnie az országnak a hatvanhetes alapra, amely nem hogy kizárná a neyvennyolcat, de betetőzi és tökéletesíti. A győzelem azonban ne tegyen minket elbizakodottakká, mert az elbizakodásnak rendszeresen bukás jár a nyemában. Hanem igenis, éljünk okosan a győzelemmel és feladatunknak tekintsük azt, hogy a nemzet parancsát, amely e választások eredményében megayilvult, véghez vigyük. Hogy melyik mandátumot tartja meg, az államtitkár nem nyilatkozott.

A felirati vita.

Budapestről jelentik: A pártközi értekezleten nem jöven létre a Ház munkarendje tekintetében a pártok között egységes megállapodás, természetes, hogy most minden érdeklődés a felirati vita felé fordul, a mely a Ház első nagy vitája lesz. Egy estilap híradása szerint a következőképp nyilatkozott egy a helyzetet ismerő pártönkivüli politikus a pártok viselkedéséről:

A munkapárt siet leginkább a felirat megszövegezésével. A sietségben annyira mentek, hogy a felirati bizottságot még szombaton megalakították. És pedig a munkapárt klubhelyiségében. Ezt sokan kifogásolhatják. A képviselőház egyes bizottságai az eddigi gyakorlat szerint másutt, mint a képviselőházban, ülést nem tarthatnak. Ezenkívül az ülésekre meghívókat is szoktak kibocsájtani, a mi szintén nem történt meg.

A parlamenti szokásokkal igazán nem egyeztetendő össze, ha 3—4 klubtag a munkapártban összeáll és kimondja, hogy Perczel Dezső az elnök és Láng Lajos az előadó. A felirati bizottság kedd délelőtt 10 órára van egybe hívva. Teljesen ráértek volna akkor megalakulni és kevésbé szabályellenes lett volna, ha Láng Lajos akkor mindjárt előveszi az előadói tervezetet és azt elfogadásra ajánlja. A feliratot Láng Lajos már szerkeszti, holnap a felirati bizottság letárgyalja s így a szerdai formális ülésen már be is terjeszti azt Láng Lajos, mint előadó.

A Justh párt már egy régebbi értekezletén megválasztotta a feliratszerkesztő bizottságot. Tagjai a bizottságnak Batthyányi Tivadar gróf, Holló Lajos és Földes Béla. A felirattervezetet Földes Béla szövegezi meg. Átnézi ezt a ki-

küldött bizottság s úgy kerül a Justh-párt értekezlete elé, melyet, ha a kormány már a pénteki ülésen kívánja a feliratot tárgyaltatni, Justh Gyula esütörtök délutánra hív össze. A Justh-párt nagy felirati vitára készül, a melyben a pártnak összes tagjai részt vesznek. Justh Gyula arra a kérdésre, hogy mi fog történni a Házban, azt felelte:

— A legerősebb harc a kormány ellen.

— Már most, vagy csak ősszel? Nem ősszel — folytatta Justh Gyula. — Vannak dolgok, a mikkel nem lehet őszig várni. Ilyen a választási atrocitások kérdése, a melyeket a felirati vita során a legszélesebb mederben fogunk megtárgyalni. Különben is oly hűvös van a Házba, hogy egész nyáron kellemesen lehet eltölteni itt az időt.

A Kossuth-párt külön feliratot fog felterjeszteni. A Kossuth-párt értekezlete még nem foglalkozott a felirat megszerkesztésének kérdésével. Kossuth Ferenc csak a felirati bizottság ülése után hívja össze értekezletre a pártot és akkorra már kész is lesz a felirat tervezete, melynek megszerkesztéséről Kossuth Ferenc gondoskodik.

A néppárt szintén külön feliratot fog előterjeszteni. A felirattervezet elkészítésével Halász István bízták meg, a ki azt a néppárt esütörtöki ülésén fogja bemutatni. A vita terjedelmességét illetőleg a néppárt egyik vezető tagja a következőket mondta: Mi nem törődünk azzal, mit csinál a Kossuth-párt, mit csinál a Justh-párt. Nem tárgyalunk, nem pakolunk egyik párttal sem. Megyünk a magunk útján. Harcolunk minden erőnkkel a kormány ellen és a felirati vitában lehetőleg mindnyájan részt veszünk. A taktikai kérdéseket majd a pártértekezlet állapítja meg.

A nemzetiségek részéről is azt hangoztatják, hogy a felirati vitában többen fognak részt venni, különösen azért, hogy a választási visszaéléseket szóvátegyék. Egyszóval, aligha lesz valami nagyon rövid a rövidre tervezett felirati vita.

Készül a felirati javaslat.

Budapestről jelentik: Láng Lajos, a felirati bizottság előadója a felirati javaslat tervezetét már elkészítette.

Terv, amely terv marad.

Budapestről jelentik: A Ház esütörtöki ülésén, mikor a kormány beterjesztette első törvényjavaslatait, Eszterházy Mór gróf a javaslatoknak az osztályokhoz való utalását kérte. Ez a kérelem akkor időelőtti volt; mert az egyes javaslatok csak akkor utalandók az osztályokhoz, ha már a bizottságok letárgyalták. Eszterházy Mór gróf a felvilágosítást (tudomásul vette. Ezzel azonban ez a kérdés nincs végleg lezárva. Eszterházy Mór gróf indítványát a bizottsági jelentések beadásakor újra elő fogja terjeszteni. Indítványának igen pikáns háttere van. A 67 es pártönkivüliek, nem lévén tagja egyik bizottságnak sem, az osztályokban, ahova sorshuzás útján bejutottak, kívánnak az egyes javaslatok fölött kritikát gyakorolni. Ez azonban valószínűleg csak terv marad. Igaz ugyan, hogy az egyes bizottsági jelentések a házszabályok 140. §-a értelmében az osztályokhoz utasítandók, azonban a képviselőházban már hosszú idő óta az a gyakorlat, hogy a bizottsági jelentések — az osztályok mellőzésével tüzetnek napirendre, ha a többség így akarja. A többség pedig nem igen fog abba belemenni, hogy minden bizottsági jelentés előbb körüljárja mind a kilenc osztályt, mert Andrassyék így akarják.

Visszautasított petíciók.

Budapestről jelentik: Ragályi Lajos ügyvédi irodája vasárnap két petíciót nyújtott be a Kurián. Az egyiket Sümegi Vilmos, a másikat Gyórfy Gyula ellen. Minthogy azonban a petíciók vasárnap délelőtt 11 óra után, tehát a hivatalos időn túl adták be, a Kuria választási tanácsjegyzője ezeket elküldte nekik jelentette ki és nem fogadta el őket.

Ragályi Lajos a petíciók beadásáról a következőket mondta:

— Én szombaton is fölkerestem a Kuria iktatóhivatalának vezetőjét és külön az irodavezetőjét és megkérdeztem, hogy a petíciókat vasárnap délelőtt hány óráig fogadják el. Azt a választ kaptam, hogy délelőtt 12 óráig. Én vasárnap fölös óvatosságból még 11 óra előtt elmentem a Kuria iktatóhivatalába az első példányokkal, hogyha 11 után nem fogadják el, akkor legalább az első példányok lesznek beadvák. Ott ismét azt a választ kaptam, hogy van idő 12 óráig. Mire én az összes elkészült példányokat fél 12 órakor adtam be.

Tizenkét órakor megjelent az iktatóhivatalban Benyovits dr. törvényszéki bíró, a Kuria választási tanácsának jegyzője, a ki az iktatónak szemretányást tett, hogy *mért fogadta el elküldte a petíciókat*. Az esetről jegyzőkönyvet vettek föl és abban a főigazgató is kijelentette, hogy az ő rendelkezésével fogadták el 11 óra után a petíciót, mert ez már a múltban is így történt. Most a Kuria választási tanácsa fog majd dönteni abban a kérdésben, hogy tényleg elküldte-e a petíció?

Kilépések a Justh-pártból.

Budapestről jelentik: Politikai körökben beszélnek, hogy a Justh-pártból legutóbb az általános, egyenlő és titkos választójog kérdésben hozott határozata miatt tizenöt képviselő kilép.

A petíciók megoszlása.

Budapestről jelentik: A kir. Kuriához eddig összesen 49 petíció érkezett, melyek pártállás szerint így oszlanak meg:

Munkapárti ellen	33
Kossuth-párti „	8
Justh párti „	4
Néppárti „	3
Pártenkívüli „	1

Huszonnégyyszer a Justh párt petícionált és pedig 21 munkapárti és 3 Kossuth-párti mandátumot támadott meg. Még 5 petíció várható.

VÁROS ÉS MEGYE

A betterment javaslat. Az értéknövekedési adó kivétési és kezelési módjának tanulmányozására kiküldött bizottság ma délután folytatta ülését, melyen megállapította a telek értéknövekedése után fizetendő adókulesot. Megállapították, hogy tíz százalékos értékmelkedés után mutatkozó haszon két százalékat szedheti a város. Minden tíz százalékos haszonnövekedés után az adó is két százalékkal növekszik, úgy, hogy 80 százalékkal többet érő telek értéknövekedési adója 16 percent. Száz százalékos értéknövekedés után azonban már 25 százalék, százon felülül 30 százalék jut a városnak. Javasolja a bizottság, hogy a várossal szemben az illetékért úgy az eladó, mint a vevő egyetemleges felelőssége mondassék ki. Szathmáry János indítványára értéknövekedési alap teremtetését is proponálja a tervezet. Ha a város középítkezése folytán tudniillik valamely telek értékéből veszít, akkor a tulajdonost — németországi

mintára — kárpótolni fogják. E célból az értékmelkedési adójövedelem tíz százalékat értéknövekedési alapra kihalítják. A bizottság mai ülésén az összes szakaszokat letárgyalta.

A Trieste gőzös megkerülése**Részletek a szomorú utról.**

Távíratí tudósítás.

Arad, július 4.

A trieszti Lloyd-társaság eltűnt hajójának, a Trieste-nek megkerüléséről eddig csak nagyon szűkszavú jelentések érkeztek Bombayból. Szombaton reggel költött ki a gőzös Bombayben, még pedig az első jelentések szerint minden segítség nélkül. *Frankfurter* Albert, a Lloyd-társaság vezérigazgatója, a Trieste megkerüléséről és a késés okairól így nyilatkozott:

— A legújabb dróttalan távirati jelentések szerint Triestét *huszonöt* tengeri mérföldnyire Bombaytól *baletet* érte. A gőzös gépe elromlott és felmondta a szolgálatot. A hajót nem lehetett tovább kormányozni és így vesztegelt a gőzös *nyolc* napig a *nyílt* tengeren. Végre egy *Greenwich* nevű angol hajó találkozott a Triestével és mivel egyedül nem bírta a bombayi kikötőbe vontatni, értesítette a Lloydnak közelben levő *Ina* nevű hajóját és ez a két hajó a bombayi kikötőbe vitte a Triestet. A hajó személyzetében és utasaiban semmi kár nem esett. Elegendő eleség volt a hajón és így a nyolc napi veszteglést könnyen kibírták. A személyzetet most a Lloyd egy másik gőzöse hozza vissza rendeltetési helyükre.

Triestből jelentik: Ma délelőtt jött táviratból tudta csak meg a Lloyd, hogy a Triestnek a Bombayba való megérkezését mi késleltette. A Bombayból érkezett drótnélküli jelentés szerint a hajót hatalmas vihar érte a tengeren. A Triestet június 16-án, hét nappal Adenből való elindulása után Adentől 400 tengeri mérföldnyire hatalmas monszun érte utól. A viharban a kormány egyik csavarja eltört és a hajó két napig kormány nélkül bolyongott. Ez alatt az idő alatt 925 tengeri mérföldet tett meg teljesen határozatlanul, mert a hajó irányítására gondolni se lehetett.

A vihar a hajót dél felé hajtott. A hajó parancsnoka, a tiszték és a legénység nagyon bátran viselkedtek. Erre annál is nagyobb szükség volt, mert utóbb az eleség elfogyott és csak a hajó rakománya között levő makaronival táplálkoztak úgy az utasok, mint a legénység. A hajó súlyos rongálódása következtében napokig ki volt téve a hullámok önkényének. Megfeszített munkával mégis sikerült a hajót Bombay közelébe juttatni, ahol egy angol szemes hajóról észrevették. Be akarták vontatni a Trienteti kikötőbe, de a vontató kötelek *elszakadtak*. A vontatási kísérletek közben egy angol hajóstiszt életét vesztette. Ekkor már csak mintegy 25 mérföldnyire volt a Triest Bombaytól. Megjelent a szemhatáron az *Ina* nevű osztrák Lloyd hajó, amely szintén próbálta a Triestet bevontatni, de ennek is *elszakadtak* a kötelei. Hasonló baleset ért ezenkívül még a kikötőből kiküldött másik két hajót is. Végre a nyílt tengeren való hosszú veszteglés után a *Dawon* angol gőzös *jul. 3-án* kimentette kritikus helyzetéből. Az utasok nagy elismeréssel beszélnek a tisztikar és a legénység viselkedéséről.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

Titkárválasztás az ipartestületben.**Kaszab Géza egyhangú megválasztása.**

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 4.

Az ipartestület ma tartott előljárási ülésén a Kádas Lajos dr. lemondásával megüresedett titkári állást töltötték be, s arra egyhangulag Kaszab Gézát választották meg. Ez a választás mindenütt meglelégedéssel találkozott.

Szerencsés választás volt ez az ipartestület szempontjából, mert aki Kaszab Gézának ipari téren kifejtett tevékenységét, agilitását nézi, az előtt bizonyosnak látszik, hogy az új titkárválasztása egy munkás, dolgozó korszak megnyitását jelenti az ipartestületben.

Kaszab Géza a mi sorainkból, a saját munkásai köréből ment az ipari pályára. Rövid néhány év alatt a saját erejéből tisztességes pozíciót teremtett magának. Főtitkára az aradi munkaadószövetségeknek, amelyeknek legnagyobb részét ő maga alapította és szervezte meg.

Számos ipari mozgalom megindítása fűződik az ő nevéhez, s az utóbbi évek ipari akcióiban élénk részt vett.

A mai titkárválasztó előljárási ülésről az alábbi tudósítás számol be:

Steigerwald Alajos elnök megnyitotta az ülést s jelentette, hogy a titkári állásra három pályázat érkezett be, még pedig időrendi sorrendben *Lits A. talé*, *Kaszab Géza* és *Brasoványi József*. Az előkészítő bizottság tárgyalás alá vette, megállapította, hogy mind a három pályázat a törvényes kellékeknek megfelelő. A bizottság a titkári állásra Kaszab Gézát ajánlja, bár a másik két pályázatot is szavazás alá bocsátja. Ezután a pályázati kérvényeket olvasta fel és megnyitotta a szavazást. Az elnök a szavazatok összeszámolása után kihirdette az eredményt. Leadtak huszenhárom szavazatot, amelyek mindegyike Kaszab Gézára esett s így Steigerwald elnök Kaszab Gézát az aradi ipartestület egyhangulag megválasztott titkárává jelentette ki.

Ezután az elnök kiküldte Cziráky Alajos, ifj. Czailer István, Hönig Ottó és Probst Mihály előljárási tagokat, hogy az új titkár az előljárási elv hívják meg.

Amikor Kaszab Géza a terembe lépett, az előljárási tagok lelkes éljenzéssel fogadták.

Steigerwald Alajos elnök rövid beszédben üdvözölte az új titkárt. Szinte fölösleges — ugymond — a titkári kötelességeket körvonaloznom, hiszen az ön eddigi működése is a mi szemünk előtt folyt le, s ekkor tanúságot tett rátermettségéről. Ezt honorálta az előljárási tagok, amikor őnt az ipartestület titkárává megválasztotta. Arra kérem, hogy ugyanennyel az egyszerűséggel, buzgósággal kezelje az ipartestület ügyeit is. Az előljárási tagok és az összes iparosság nevében arra kérem, hogy igaz szeretettel, lelkesedéssel képviselje a mi ügyünket. Adja isten, hogy úgy legyen.

Az éljenzés után Kaszab Géza válaszában hálás köszönetet mondott a bizalomért, majd így szólott: Az én programom, — ugymond — négy pontból áll. Az első az iparosság között a testvéri egyetértést, összetartást újból helyreállítani. A második, hogy az összetartás révén azt a súlyt és tekintélyt szerezzem meg, amely az iparosokat megilleti. A harmadik, hogy minden erőmmel, tudásommal azon leszek, hogy az aradi ipartestület az ország egyik legelső ipartestülete legyen és végül a negyedik, hogy az iparosságot hazafias és nemzeti szellemében megtartsam és vezessem. Boosásának

meg, hogy ily rövid programot adtam, de a jelssavam: kevés szó, sok munka.

A lelkes éljenzéssel fogadott beszéd után az előjárósági ülés véget ért.

HALÁLOS automobil szerencsétlenség.

Egy magyar aviatikus halála. — Janek zsoké súlyos megsebesülése.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, július 4

Ujpesten az Árpád-utca sarkán vasárnap este halálos végű automobil szerencsétlenség történt, mint fővárosi tudósítónk jelenti. Janek, az ismert kitűnő zsoké, az alagi versenyek végeztével gépkocsin ment be a városba a vezetől száguldó automobilja az utat ellepő portengerben nekiszaladt egy vesztegélő tehersekernek. A kocsi rudja belefuródott Hirsch Adolfnak, a Hirsch és Csermely cég főnökének mellkasába s a szerencsétlen ember, mielőtt kórházba szállíthatták volna, meghalt. Janek is súlyosan megsebesült, de a gépkocsi többi utasainak, apróbb zúzódásokon kívül, nem történt bajuk.

A katasztrófa részletei a következők:

Ut a halálba.

Az alagi lóversenyről automobilon utaztak Budapest felé Hirsch Adolf, a Magyar Automobil Garage társtulajdonosa, Janek Géza és Finán József zsokék és Fröhlich Richárd soffőr. Hirsch hosszas kapacitálás után beleegyezett abba, hogy a gépkocsit egy darabig Janek vezesse, de kikötötte, hogy csak igen mérsékelt sebességgel engedje azt futni, az amugy is nagyon forgalmas uton. Janek nemrég tanulja az automobilvezetést és nem is tudta kellően kormányozni a majdnem 90 kilométer sebességgel száguldó kocsit. Hirsch, akinek babonája volt az, hogy sohasem engedte meg, amikor ő maga is automobilon ült, hogy más vezesse a kocsit, többször figyelmeztette a zsokét, hogy a sebesség túl nagy és ismételtén kérte őt, hogy most már adja át neki a vezetést. Janek azonban nem engedte át a helyet, hanem a gyors száguldás feletti izgalomban szinte öntudatlanul vezette tovább a gépet meg nem engedett gyorsasággal.

Már közeledtek a fővároshoz, mikor Ujpest téján utolérte őket a borzalmas katasztrófa. A kocsi, amelyen a 209. A. jelzés állott, még mindig igen nagy sebességgel száguldott. Előtte egy másik automobil ment, amely már sokkal előbb indult Alagról. Az elől száguldó automobil olyan nagy port vert fel, hogy mögötte alig lehetett valamit látni. Így Janek sem látta meg, hogy mikor a Váci-uton haladva az ujpesti József utcához értek, ott egy teherkocsi állott előttük, szalmával megrakva. Az automobil vezetője csak az utolsó pillanatban vette észre a veszélyt, fékezni már nem lehetett és nem is használt volna, így tehát az automobil teljes erővel belerohant a teherkocsiba és azt jóformán kettészelte. Az összeütközés oly erős volt, hogy az automobil utasai nagy ívben kirepültek, kivéve Hirschet, aki a kocsi rudja által mellében keresztül furva oda-szegeződött. Az automobil a kocsi elé fogott lovakat is teljesen szétmarcangolta, de a kocsin ülőknek, Szabó Borbála és Nyiri Ferenc napszámosoknak csodálatosképen semmi bajuk sem történt, mert az összeütközés pillanatában leestek a kocsiról.

Hirsch Adolf, akinek testét egészen átfurta a kocsi rudja, amely mellén behatolva a hátán jött ki, még mielőtt a mentők beértek volna

vele az ujpesti gróf Károlyi kórházba, meghalt.

Igen súlyosan sérült ezenkívül Janek, a kocsi vezetője is. Néhány bordája betört és nyílcomot szenvedett. Fröhlich soffőrnek a bal vállán történt törés, Finán zsoké pedig néhány zúzódás és horzsolás árán menekült.

A teherkocsi Braun Farkas tulajdona volt és azon Kazimir András volt a kocsis, aki az összeütközés pillanatában nem volt ugyan a kocsin, de az még sem állt felügyelet nélkül, mert a fennemlített két napszámos ült rajta, a kiknek menekülése olyan csodálatos.

Janeket ma már kihallgatták a kórházban. Azt mondja, hogy az összeütközés oka kizárólag a nagy por volt, amelytől tíz méternyire sem láthatott, úgy, hogy mikor az előtte álló teherkocsit már észrevette, akkor hiába volt a fékezés, mert a következő pillanatban irtóztos sustorgás és törés zaj közepette megtörtént az összeütközés. Recsegett, ropogott körülötük minden s néhány kétségbeesett segélykiáltást hallott, majd elvesztette az eszméletét. Egy később jött automobil szállította be őket a gróf Károlyi kórházba. Mikor a mentők kiérkeztek a helyszínére, nem is találtak ott mást, csak a haldokló Hirschet, aki a mentőkocsiban meg is halt.

A szerencsétlenség híre igen gyorsan terjedt el a fővárosban s különösen Hirsch halála keltett igen nagy részvétet, mert a derék, fiatal gyarost, mint nagyjövőjű aviatikust is ismerték, akit a budapesti repülőversenyeken méltán megilletett a nemzeti díj, több kilométernyi repüléseért. Janek zsoké teljes felépülése 3-4 hétbe fog telni. A többiek sérülése jelentéktelen.

Janek kórházba szállítása.

A borzalmas összeütközésnek több szemtanúja volt. Janek gépkocsija mögött haladt ugyanis Finál Károly Lipót budapesti építési vállalkozó automobilja s a rajta ülők látták az elkerülhetetlen katasztrófát.

Finál rögtön megállította gépkocsiját s ott találták az Árpád-utca sarkán vérében fetrengve Hirschet és Janeket. Finál kocsijában ült Gerő Lajos dr. hírlapíró, valamint Gonda Henrik dr. ügyvéd s ők hárman részesítették első segítségben a szerencsétlenség áldozatait. De mivel mentő-eszközök nem voltak, sietve a maguk automobiljába emelték át Janek Gézát s késedelem nélkül elrobogtak vele az ujpesti gróf Károlyi féle kórházba. Egyidejűleg intézkedtek, hogy a mentőket Hirsch Adolfhoz kitélefonálják. A kórházban Bartocsán István dr. és Fuchs főorvos kötözték be Janek Géza sebeit s egyuttal konstatálták, hogy a kitűnő lovasnak nincs életveszedelemes sérülése. De a balkarját annyira összezúzta a kocsirud, hogy valószínűleg hónapokba kerül, amíg betegágyát elhagyhatja. Lovagolni jó ideig aligha tud.

Hirsch halála.

Amíg a kórházban Janekkel foglalkoztak, megérkeztek a mentők is Ujpestre s az eszméletlenül heverő Hirsch Adolfot ellátták a legelső segítséggel. Majd látván, hogy a szerencsétlent nem bírják életre kelteni, sietve elrobogtak vele a Károlyi kórház felé, de alig haladtak pár lépést, Hirsch Adolf a karjaik között meghalt. Csak holtestét tehették le a kórház kapujában, ahonnan a rendőrség az éjjeli órákban beszállíttatta a budapesti bonctani intézet boncolótermébe. A mentők automobilja vitte be a fővárosba Finán manchesteri zsokét, akit Falk Elemér dr. orvos kötöztött be. Az arcán több sebe van, zúzódások és véralfutások. Az Aranyas szállóban lévő lakására vitték.

Janek kihallgatása.

A sebesült Janek Géza a kórházban, ahol a baleset után rövid időre felkereste egy rendőri bizottság, így adta elő a szerencsétlenséget:

— Teljes gyorsaságban haladt a gépkocsink és én vasárnap nem gondolhattam, hogy egy fuvarkocsinak megyek. Annál kevésbbé, mert olyan por volt az országuton, hogy csak az utat szegélyező házakat láttuk, ami az uttest közepén volt, arról nem lehetett tudomásom. Egyszerre csak lovakat látok közvetlenül magam előtt. Sem kitérni, sem a gépkocsit megállítani nem lehetett. Teljes erővel furódott neki az automobil a szekér előtt álló lovaknak. Hogy azután mi történt, arra már nem emlékszem. A hatalmas lökés kidobott engem, ugyszintén a bentülőket és arra már vissza se tudok emlékezni, hogy a kórházba hogyan jutottam.

Janek Gézát a kihallgatás annyira kimerítette, hogy a gyöngeségtől nyomban elaludt. Az éjszakát elég nyugodtan töltötte, csak reggel felé volt egy kis sebláza. Nyolc óra felé fölébredt és megreggelizett. Teát és vajas kenyeret kért, amit jóízűen el is fogyasztott. Fájdalmakról nem panaszkodik. Ha komplikációk nem állanak be, nemsokára elhagyhatja a kórházat, de jóideig fog tartani, míg a lovat megülheti.

Egy szemtanú elbeszélése.

Horváth János gyári munkás, aki látta a végzetes karambolt, így adja elő annak lefolyását:

— Láttam a nagy szénásszekeret, amelyen két alak ült: egy férfi és egy nő. Most tudom, hogy napszámosok voltak, akik a takarmányt rakták föl a szekérre: Szabó Borbála és Nyiri Ferenc. A kocsi, Kazimir András bement egy közeli kocsmába egy korty itatra és jelen sem volt az összeütközésnél. Valami rettenetes robajt hallottam és iszonyu kiáltásokat és halálhörgést. Egyszerre csak kibontakozik a szörnyű kép. A kocsik egymásra tolulva, alattuk pedig a két pára. Az automobil egyik ülésében előrehajolva egy fekete fiatalember, ez már alig jajgatott, csak a kezét terpesztette szőjjel. A vér egészen elöntötte szegényt. Szőjjel az uton pedig a sebesültek feküdtek valami borzasztó össze-visszaságban. — Hamarosan telefonáltunk a mentőknek, akik automobilon jöttek ki és azon vitték el a sebesülteket.

Mekkora volt a sebesség?

Az egészen bizonyos, hogy Janek meg nem engedett sebességgel vezette a gépet. A mellette ülő Hirsch és soffőrje, Fröhlich, többször figyelmeztették, hogy hagyjon fel az oktan hajszával, de a vad finishekhez szokott zsoké még gyorsabban vitte a gépet. A kocsiiban ülők szerint hetven kilométer volt az automobil sebessége, de Bárdi József automobilgyáros, a ki feltétlenül szakértő és nem messze jött Janekéktől, azt állítja, hogy az A. auto 90 kilométer gyorsasággal rohant az országuton, ahol a verseny után szeri száma se volt kocsinak, automobiloknak.

Az egész katasztrófáért Janek felelős. Janek azt mondta, hogy a soffőr vezette a gépet, egyik barátja még azt is el akarta hitetni, hogy Hirsch, aki meghalt és így nem lehet felelősségre vonni. De a nyomozó rendőrségnek Janek bevallotta, hogy ő ült a kormányánál.

A por az oka mindennek.

A katasztrófa dolgában ma nyilatkozik Leopold Gyula, a tragikus végű utazás egyik

résztvevője, aki a következőket mondotta a dolegról:

— Már régóta csábitott Janek, hogy legyen egyszer vendége automobilján, mikor ő vezeti a gépet. Tegnap este úgy látszott, az eső egészen elseperte a port, ráültem a kocsi és 40—45 km. sebességgel haladtunk hazafelé. Janek oly biztos kézzel vezette a gépet, hogy nevetséges volt arra gondolni, hogy katasztrófa érhet. Egész csomó autót hagytunk már el magunk mellett, mikor hirtelen elénk vágott egy Mercedes kocsi és hatalmas porfelhőt vert fel. Behunytam a szememet, mert a szél a port arcomba vágta. Alig nyitottam ki, recsegés-ropogás hallatszott. A következő pillanatban csak azt láttam, hogy Hirsch és Fröhlich, a soffőr kirepülnek a kocsiból. Rákíáltottam Janekre, hogy fékezzen. Ezt meg is tette, a kocsi irama lassabb lett. Kiugrottam a kocsiból, miközben az egyik ujjam jelentéktelenül megsérült. Amikor Janeket kérdeztem, mi a baja, csak a karját mutatta, amely erősen vérzett. A katasztrófaért nem lehet okolni senkit.

A porfelhőtől nem lehetett látni semmit, a társzeker egyedül, minden felügyelet nélkül állott az út közepén. Janek mindjárt fékezett, de hiába volt minden igyekezet, a szekér belezaladt Hirschbe és kivégezte. Egyikünk se tudott az első pillanatban szóhoz jutni. Nem tudtuk mi történt Hirschsel, csak akkor láttuk a megdöbbentő valóságot mikor száz méternyire ráakadtunk a földhányásnál. Lehetetlen volt borzalom nélkül szemlélni, mikor a nyílt országúton, autók és rémült emberek sokadalma között vergődött, haldoklott, a szerencsétlen.

Az egész katasztrófa egy pillanat alatt történt. Az volt szegény Hirsch szerencsétlensége, hogy ő ült a közepén, éppen szemben a szekér rudjával.

Janek bűnös könnyelműsége.

Ezzel a vallomással szemben, amely Janeket ártatlannak tünteti fel és a szerencsétlenségért a véletlent okolja, áll egy sokkal súlyosabb, amely szerint az egyedüli bűnös Janek. A Hirsch és Csermely gyár egyik alkalmazottja, aki teljesen ismeri a gépet és a körülményeket, a következőket mondotta:

Az auto, amelyen Hirsch szerencsétlenül járt, nem egy 40 H. P. Mercedes gép, mint a lapok tévesen jelzik, hanem egy kis 18 H. P. kocsi, de olyan az áttétele, hogy tud menni 120 km. sebességgel is. Egészen dőlt a kormány, Prinz Heinrich Fahrt forma szerint. Alacsony kis szürke kocsi. És épen ez volt a végzete szegény Hirschnek, mert ha a kocsi a rendes stabil alak, amelynek elől sárhányója (Spritzbogen) van, azt vágta volna le a rud és nem az elől ülőket. Minthogy a kocsi alacsony, egészen mélyen ültek benne, csak a fejük látszott ki. A zökkenésnél a kocsi ugrott egyet és a rud keresztül furta Hirschet.

Az egész dologban Janek a bűnös. Abszolút nem tud autóbili vezetni. A múlt héten szereltük fel. Már hat kocsinkat összetörte; két héttel ezelőtt kiment egy kocsival a gázszőlő és neki szaladt a Feld színház előtt egy villamos megállónak. Roppant durván kezelte a gépet. Rögtön 15—20 kilométerrel veszi az indulást a legnagyobb áttétellel, holott a legkisebb áttétellel kell indítani.

Janeket szigorúan meg fogják büntetni. Nincs soffőr vizsgája és kocsivezetésre egyáltalán nem jogosult.

IRODALOM ES MUVÉSZET.

A színház műsora:

Kedd: Az elvált asszony, operett.

Szerda: Theodor és társa, bohózat. Vendrey Ferenc, Tapolczai Dezső és Vendrey Vilma vendégfelleptével. Bemutató előadás.

Csütörtök: Theodor és társa, bohózat. Vendrey Ferenc, Tapolczai Dezső és Vendrey Vilma fellepte.

Péntek: Theodor és társa, bohózat. Vendrey Ferenc, Tapolczai Dezső és Vendrey Vilma fellepte.

Szombat: Sasfiók, színmű.

Vasárnap: Este: Ember tragédiája, dráma.

* Dorrit kisasszony. Különös érdekessége van az idei nyári szezonnak. Rendre mutatkoznak be az aradi színpadon a színiakadémiát most végzett színésznők. Ma este a legtehetségesebb, legbájosabb művésznővendék bemutatkozásában gyönyörködünk. Gyönyörködünk a szó legigazibb értelmében. Vendrey Vilma lépett fel a Dorrit kisasszonyban és egy csapásra feltétlenül meghódított mindenkit, akinek érzéke van egy keresetlen, istenáldotta művészhelyesség briliáns megnyilatkozásában. Vendrey Vilma ama ritka jelenségek közé tartozik, akik első látásra hódítanak. Hangjának melegsége bele lopja magát a szívekbe és kedves, szonrikus hangját gyönyörűséggel hallgatjuk. Játéka egyéniségének báját sugározza vissza és ez már teljes sikert biztosít, mert Vendrey Vilma a természetitől kedves bájjal van felruházva. A közönség szinte szeretettel, zajos tetszéssel fogadta a bájos vendéget és tapsban, kihívásban annyi része volt, mint kevés debütánsnak ő előtte. Az előadás érdekességét növelte, hogy Dorrit apót Vendrey Ferenc — a vendégművész nő apja — adta az ő kivételes nagy művészetének minden ragyogásával. Először adta ezt a szerepet, de tökéletesebb alakításban senki sem kreálta ő előtte ezt a szerepet. A közönség alig tudott betelni Vendrey pompás alakításával. Elsőrangú produkált Dolly, jók voltak még Kulcsár és Polgár. H. G.

* A Nyugat, Ignatius, Osvát Ernő és Fenyő Miksa egyetlen modern magyar szépirodalmi és kritikai szemléjének július 1-én megjelent száma feltűnést keltő kiállításban és igen érdekes tartalommal jelent meg. Itt említjük meg, hogy Ady Endre, Babits Mihály és Móricz Zsigmond főmunkatársak mellett újabbán Ambrus Zoltán is a Nyugat főmunkatársa lett. A Nyugat július 1-én megjelent számának tartalma: Elek Arthur: Italia (Novella.) Ambrus Zoltán: Ehrlich Pál. Szomorú Dezső: Ünnepek a „Dühöngő”-n (Novella). Lengyel Géza: Régi házak és új házak. Hatvany Lajos: A kis város. Ady Endre: Versek. Laczkó Géza: William Blackbirtok lelké. (Elbeszélés I.) Ignatius: Jegyzetek: (A politika mögöl: Khuen gróf — Hatvany Lajos: Nyílt levél Ignatiushoz.) Figyelő: Veigelberg Leó (Halász Imre). — Greco Velasquez ellen. (Feleki Géza.) — Apasági kereset. (Szomorú Dezső.) — A vérbaj. (Szomorú Dezső.) — Gyökösény Endre: Magyar muzsika. (Karinthy Frigyes.) A „Nyugat” előfizetési ára: egész évre 20.— Kor., félévre 10.— Kor. Szarkesztőség és kiadóhivatal: V. Mérélt-utca 9.

* Napoleon. A világhistória legnagyobb alakját, Napoleont ma is olyan legendás fény körvezi, mint dicsőséges életében. A történelmi vizsgálódás sem tudott ennek a hatalmas embernek a nimbuszából semmit sem megtépázni. Ma is épp olyan épségben él a Napoleon-kultusz, mint a múlt század elején, mikor dicsőséges hadaival győzelemről-győzelemre járt Napoleon. Pekár Gyula, a kiváló író gyönyörű darabban örökítette meg Napoleon tüneményes életét. A nagy férfiú életének minden mozzanatát a kiváló esztétikus, író és stílusista készségével rajzolta meg és lebilincselő darabban tárja fel a ragyogó pályafutást a hallgatóság elé. A korzikai szegényes tisztól, ragyogáson, fényen keresztül a szent-ilonai mártíriumig, Napoleon életének minden fázisát előbék

tárja és mi mélyeséges áhitattal figyelünk ennek a lebilincselő darabnak minden szavára. Pekár remek darabját szerdán este mutatja be először az Uránia színház. A darabot számos mozgófénykép és közel kétszáz színes vetített kép illusztrálja. Kedden még a pompás mozgófénykép műsor kerül előadásra, melynek kitűnő képei a közönség különös tetszésével találkoznak. 241

HIREK.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 5-én az időjárás: változékony, hűvös, sok helyütt csapadék, zivatarok.

— Rónay Jenő — Szeged főispánja. Szegedről írják: Beavatott és teljesen megbízható forrásból értesülünk, hogy Szeged közigazgatási életében a közel jövőben nagy változások fognak történni. Teljesen bizonyos már, — így szól az értesülésünk — hogy a kormány a szegedi főispánságot betölti és erre a tisztségre Rónay Jenő volt torontálmegyei főispán, kizombori nagybirtokos van kizemelve. Rónay, aki mindig nagy szeretettel támogatta Szeged érdekeit, bizonyosan főispáni állásában is megtartja ezt a nagy rokonszenvet, amely kedvelté tette őt a városban. Rónay Jenő kinevezéséről a legközelebbi minisztertanácsban fognak dönteni és az nemsokára már a hivatalos lapban is megjelenik. Ezzel kapcsolatban egy másik fontos kérdés is fogja foglalkoztatni a minisztertanácsot. A kormány méltányolni óhajtván azokat a nagy érdemeket, amelyeket Lázár György dr. polgármester közéleti tevékenysége alatt szerzett, őt kitüntetésre terjeszti elő az uralkodónak. Hír szerint a király az udvari tanácsosi méltósággal fogja kitüntetni Lázár György dr.-t. Ez a kitüntetés, amelyről különben már régen beszélnek városszerte, nagy meglepetést kelt, mert abban mindenki Lázár György dr. érdemeinek legfelsőbb helyen való elismerését látja. Természetesen ez a két terv még nem végleges, de nagy változásoknak kell jönni, hogy azok ne váljanak valóra.

— Hivatalvesztésre ítélt járásbíró. Szatmárról jelentik: Sovány Dezső járásbíró, aki leszúrta Bárdos Péter kéményseprőt, de akit úgy a szatmári törvényszék, mint a debreceni tábla felmentett, a fegyelmi tanácsma hivatalvesztésre ítélte, mivel a bírói tisztességgel nem tartja összeférhetőnek, hogy olyan ember ítélkezzen mások fölött, aki embertársát megölte.

— Távirat egy halottnak. Az aradvidéki tanítóegyesület ma tartott jubiláris ülésén halásan emlékezett meg mindazokról a kiváló tanügyi vezérek, kiknek jószágát rögző pályájukon megismerte. Ezek között a legjobb akaratú volt Halász Ferenc miniszteri tanácsos, kinek nevére Arad város alapítványt is tett halából a hat elemi iskoláért. A diszkréty táviratilag üdvözölte Halászt, aki azonban már nem örülhetett együtt az örvendezőkkel. Mert Halász Ferenc miniszteri tanácsos, a kultuszminisztérium népoktatási ügyosztályának főnöke, vasárnap reggel 62 éves korában meghalt Budapesten. A meghaldogult egész életét a magyar tanügynek szentelte és a népoktatási törvény revíziójára vonatkozó munkálataiban vezető szerepet játszott. Az utóbbi években gyakran betegeskedett és hosszabb időn át nem láthatta el hivatalos teendőit sem. Halász Ferenc diszpolgára volt Gyöngyös, Szatmár és Beregszász városoknak. Holttestét ma kiszállították a kerepeai temető halottasházába, ahol ravatalra tették. Temetése kedden délután fél négy órakor lesz a halottasházából.

— A szécsényi szerelmi dráma. Egy újságíró felkereste Szőke Jenőné, a fogságban lévő ügyvéd nejét, aki miatt meg kellett halni Rőck Istvánnak. Az asszony a következőképp mondtotta el a rémes gyilkosság előtti éjszakán történeteket: Egész éjszaka faggatott az uram, kértem, hogy ne most beszéljünk, de nem hagyott békén Hajnalban, halálosan elgyötörve, megmondtam neki mindent. Ha agyonütött volna is, akkor sem bántam volna. — Azt mondtam neki: vagy meg tudsz bocsátani és vezekelni fogok, vagy elmegyek és élek, ahogy tudok. Szó szó után arra határoztuk magunkat, hogy öngyilkosok leszünk. Mindketten főbeüjtük magunkat. Már ott volt a revolver a hálószekrényen s mondtuk, hogy ne bucsuzzunk a gyerekektől, mert nem lesz bátorságunk. És talán tíz perccel múlva egyszerre csak a kis gyerekek berontottak, mint máskor is tenni szokták. Fölkapaszkodtak az asztal mellé, aztán cibáltak, a hogy szokták. Borzasztóan sirtunk mind a ketten. Én elvesztettem az akaratomat, mondtam: ne hagyjuk itt a gyermekeket, mi lesz velük, elzúlnak. Ez volt akkor 7 óra után, a mikor az uram egyszerre valami halálos nyugalommal állt ott s aztán elment. A többit tudja.

— A lemergi diákvargás. Lembergől jelentik: A lemergi egyetemen lejátszódott véres, sőt halálos végű diákvargás dolgában a rendőrség egész vasárnapon keresztül fáradhatatlanul folytatta a kihallgatásokat, amelyeknek eredményeképpen a letartóztatott ruthén diákok közül még a tegnapi est során vagy harmincat szabadlábra helyeztek. Ezeknél ugyanis nem akadt se revolver, se más veszélyes szerszám a különben is igazolni tudták, hogy nem volt részük a verekezésben. Azt hiszik, hogy mintegy husz diák lesz, akit megbüntetnek, mint a verekezés szítóját és vezetőjét. A letartóztatott diákok egybehangzó vallomása szerint a minapi véres jelenetek nem voltak tervszerűen előkészítve; a ruthén diákok az indekuszokat aláíratni mentek az egyetemre s közben véletlenül vetődtek be a III. számú terembe, a hol a lengyel diákok éppen ülést tartottak. A verekezés áldozatjának, Kocko ruthén nemzetiségű orvostanhallgatónak ma lesz a temetése. A temetésre az összes ruthén nemzeti propaganda egyesületek delegátusokat küldenek és koszorút; a meggyilkolt diákot mint nemzeti vértanút temetik el. A lengyel diákok tegnap nagyobb küldöttséggel járultak az egyetem rektora, Glombinszky reichsrati képviselő elé, akit megkértek, hogy nyissa meg az egyetemet újra mielőbb és folytassák a félbenmaradt vizsgákat.

— A honvédelmi miniszter és az arató katonák. Budapestről jelentik: A honvédelmi miniszterium elrendelte annak idején, hogy a póttartalékosoknak fegyvergyakorlatra behívásánál az aratási munkálatokkal való elfoglaltságra hivatkozást lehetőleg figyelembe vegyék. Ha mindazonáltal megtörténik itt ott, hogy ez a kérés nem vétetnék figyelembe, úgy a miniszterium, ha hozzá kerül az ügy, minden esetben felmenti az illetőt a fegyvergyakorlat alól, habár igen sok esetben maguk a behívottak szívesebben szolgálnak most, mint ősszel, mikor 35 napot kell szolgálniuk.

— Bohus Szőgyény Antónia szobra. Világosi tudósítónk írja: A „Bohus Szőgyény Antónia-szoborbizottság” 29-én tartotta legutóbbi gyűlését, melyen br. Bohus László és Philipp István szobrászművész is megjelentek. A szoborbizottság nagy örömmel fogadta br. Bohus László azon ajánlatát, hogy a szobor helyének átengedi és a község tulajdonába juttatja kertjének a piac-térre kiugró azon részét, melyen a feliratos kőtáblával ellátott kut van. Mivel már mind a szobor, mind pedig a talapzat készen van (ez utóbbit már el is szállították Világosra) elhatározta a szoborbizottság, hogy a f. évi szeptember végén tartja meg a szobor-leleplezést, de ennek napját csak a július kö-

zépén tartandó gyűlésén jelöli meg véglegesen. A szobor, mely ülő alakban ábrázolja a nagyasszonyt, bronzból készült és kitűnően sikerült. A szoborbizottság a talapzat elhelyezését is ünnepélyességgel fogja összekötni.

— A vasút bélyegtolvája. Debrecenből jelentik: A debreceni rendőrség széles körben folytatott vizsgálatát egyre több terhelő adatot halmaz föl a Máv. üzletvezetőségének oszlo irodavezetője, Mándoki Ferenc ellen. Megállapították, hogy Mándoki az elhasznált és tintaszesszel kitisztított bélyegekké válóságos nagykereskedést üzött. A feleknek az irodában olcsóbban adta el ezeket a bélyegeket. Az így támadt nagy jövedelemből a kifizetésű Mándoki nagylábon élt. Gáthy Bálint ügyész a letartóztatott irodavezetőt százhat rendbeli hivatali sikkasztással és bélyeghamisítással vádolja. A bélyegszalással egyidejűleg kiállított az is, hogy egy ellenőri rangban levő tisztviselő, Dinmár János, a szabadjegyekkel üzött visszaélést. Mándoki hivatali íróasztalában egy teljes jegyzeteket találtak. Ezenkívül magánosoknál is igen sok egy utra szóló kitöltetlen szabadjegy blanketták voltak. Az ellenőrt azonnal felfüggesztette Uhlarik üzletvezető. Az üzletvezetőség tisztikarában valóságos forrongás van, mert az üzletvezető a szabadságra menő tisztviselőknél megtiltotta az elutazást. Mára több főállásban levő tisztviselő is idézést kapott a vizsgálóbíróhoz.

— Birtokcsere. Prókay József és neje eladják Wesselényi-utca 27. sz. házukat 15200 koronáért Behm Benő és nejének. Weisz Teréz Zelma eladja S. Határ utca 17. sz. házát 4000 koronáért Pittner Szidóniának. — Péterffy Pál és neje eladják Dessoefly-utca 5. sz. házukat 9600 koronáért Vizvári Ernő és nejének. — Cseh Lajos és neje eladják György-utca 22. számú házukat 4800 koronáért Bozó Ferenc és nejének. — Kulcsár Istvánné eladja Révai utca 12. házát 31000 koronáért Münz Márton és nejének. — Szablóczky László és tulajdonostársai eladják Fácán utca 1. sz. házukat 7000 koronáért Just Antal és nejének.

— Nyugodalmas éjszakája csak annak van, aki a „Zacherlont” nemcsak elismeri, hanem használja is.

— Dr. Wiener Gyula fogorvos tisztelettel tudatja klienseivel, hogy helybeli és interurbán telefont vezetett be 768. számmal.

— Születések, halálozások és házasságok. Az aradi anyakönyvi hivatalban július hó 4-én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be és házasságot kötöttek: Született: Ursz Miklós szobafestőnek Anna nevű leánya, Bogdánovits Milán asztalosnak Emil nevű fia, Lada Lajos gőzmalom nap számosnak Lajos nevű fia, Kolozsi Lajos asztalosnak Katalin nevű leánya, Gedeon Rezső asztalosnak Paulina nevű leánya, Tassai András bérkocisnak Juliánna nevű leánya, Illés Demeter nap számosnak Demeter nevű fia. Meghalt: özv. Faur Vaszilné 70 éves nap számosné, Dóczy Róza 1 éves leány, Horváth Odón 2 napos fiú, Heim Teréz 20 éves női szabósegéd. Házasságot kötött: Buz József gazdász Mészáros Margittal, Babes Győző máv. hivatalnok Damián Annával.

— Graenzenstein Béla Stoósz-fürdőn. Graenzenstein Béla, valóságos baltó titkos tanácsos, hosszabb tartózkodásra Stoósz-fürdőbe érkezett.

— Nader J. késműves, Arad (Minorita-palota.) Közelgő fürdőidény alkalmából értesitem az úri hölgyközönséget, hogy megérkeztek a legfinomabb, legcélsebb hajsütő vasaim, u. m. ondolirozó, kreppelő és hajfordorító, melyeket mai naptól legjutányosabb árak mellett árusítok el. 1831

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillé, Vojtek és Weisznál. 279

MULATSÁGOK.

(=) Jótékony célú táncmulatság Merczyfalván. A merczyfalvai ifjuság folyó hó 3-án a Mutter-féle nagyvendéglő összes helyiségeiben a délvidéki árvízkarosultak javára táncmulatságot rendezett. Tekintettel a jótékony célra, a mulatságot nemcsak a környékbeliek keresték fel nagy számban, hanem képviselve volt ott az aradi és temesvári közönség is, kik felülfizetésekkel adták jelét részvételüknek a szegény tönkrement nép iránt.

A király vakációja.

Intimitások az ischli nyaralóból.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 4

Nyárról-nyárra pontosan megjelenik a király Ischlben, de valahányszor befut a Kaiserzug a lo-bogódiszben várakozó állomásra, mindig örömmel nepe van ennek a császár kegyéből előkelő világ-fürdővé vedlett, salzkammerguti helységnek. Valahány előkelősége csak van a városkának — pedig így nyaranta csak úgy hemzseg itt az udvarhoz dörgölődöz osztrák mánás és magyar udvari tanácsos — mind kigyülekezik ilyenkor a pályaudvarra és a lelkes hoch kiáltásokba, amelyekkel a berobogó vonatot fogadják, nem egy harsogó éljen esendül. A polgármester császári urát üdvözlőbeszéddel fogadja, zugnak a harangok, a körül-fekvő ormokon pedig mozsárágyuk durrognak. Egész kocsisor kíséri az uralkodót a lombok közé rejtőző Kaiservilla kapujáig.

Attól a pillanattól kezdve, hogy a fogadás után a császári nyaraló kapuja bezárult, nem császár többé I. Ferenc József, csak egyszerű nyaralóvendég, aki pihenni jött ide a fenyvesek közé, az égisz erő hegyóriások lábához. A pihenés és üdülés azonban nem a téllenséget jelenti a királynál. I. Ferenc József itt éppen úgy dolgozik, akár Schönbrunnban, a Hofburgban, vagy a budai palotában. Rendesen hajnali öt órakor kel, de igen gyakran megtörténik, hogy már négy órakor becsöngeti bizalmas komornyikját. Sétál a parkban, megnézegeti a virágtöveket, különösen a rózsák fejlődését kíséri nagy figyelemmel.

Félórai séta után, melynek folyamán többször magához inti a kertészt és a virágokra vonatkozólag egyet-mást megkérdezi tőle, visszamegy a kastélyba és rendesen a dolgozószobájának tart. Reggelijét, mely nem gazdagabb, mint bármelyik jobb-módú polgáremberé, itt szokta elkölteni.

Pontban hat órakor beállit az első kurir és hozza az osztrák, félórával később egy másik kurir a magyar postát. A postát feldolgozza, az aláírandókat aláírja, aztán ugy nyolc óra felé átöltözik. Szürke lodenruhát ölt, szőgestapu cipőt, pörge, stájer kaapot tesz a fejére, — aztán a parkon és a hátulsó kapun át sétára indul a hegyek közé. Egyedül jár, senki sem kíséri, csak sziklák mögött, bokroktól eltakarva, jó mesze, hogy a király észre ne vegye, sompolyog utána két bécsi detektív. Sokszor órák hosszat is elkalandozik Hallstadt-felé, vagy a Dachstein irányában s akárhányszor fényesen süt le a delelő nap az alt-ausseei utra, mikor a király kifáradtan ballag visszafelé.

A parasztok, ha szembe találkoznak vele — ismeri már ezen a vidéken minden gyerek — illedelmesen leveszik kalapjukat, félreállanak az utjából és valami köszönésfélét mormognak a foguk között. Még a szénásszekér is oldalt hajt, ha kocsisa közeledni látja a királyt, aki udvariasan visszaköszön mindenkinek. Egy-egy ilyen séta al-

A kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatású.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható ártányítványok és gyógyászati eszközökben

SCHULTES ÁGOST

Bécs-Lipódtól Salvator-fürdőig, Badacsony, Budapest, Radetzky.

kalmával mindenki találkozhatik a királylyal — egyszer. Akit másodszor is utjába hoz a sors, arra már ferde szemmel néznek a bécsi detektívek.

Az ebédek itt egyszerűbbek, mint a két fővárosban, kevesebben ülnek az asztalnál, rendszeren katonatisztek, magasrangú udvari emberek, csak olyankor bővül meg az asztal, ha Mária Valéria főhercegnő a gyermekeivel megérkezik.

Délután lepihen a király, majd újból sétát tesz a parkban, aztán dolgozószobájában olvas, ir, államügyeket intéz el, este újból sétál, meghallgatja a „Kurmusik“-et, de ilyenkor már kísérettel jár.

A kakasok első kukorékolására már otthon van és hamarosan le is pihen a király. Itt nincsenek farsztó udvari ünnepek, itt a pihenés a fődolog és abból, már amennyire a két állam dolgai engedik, ki is veszi a részét.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ A Teszling-ügy. Teszlingekkel ma ismét két fórum foglalkozott. A csődbíróság mai ülésén Heller dr. referens azt véleményezte, hogy miután a körülmények a csődügyből ki folyólag a fogvatartást nem teszik szükségessé, a bíróság rendelje el a fogvatartás megszüntetését és helyezze szabadságra Teszlinget. A csődbíróság úgy is határozott. Teszlingék ennek dacára is fogva maradnak, mert a csődügytől a család bukási bűnügy teljesen független, amelyben Domokos vizsgálóbíró Teszlinget és Tasóht előzetes letartóztatásba helyezte. A vádtanács mai ülésében ehhez hozzájárult és Teszlingék felfolyamodását elutasította.

§ A vigyázatlan borbély. Markovits Demeter aradi borbély néhány hónap előtt üzletében pisztollyal játszott. A pisztoly hirtelen elsült és átfurta a műhely hátsó részét elválasztó deszkafalat, az egyik székben ülő Kocsis Antal máv. kocsiifékezőt az arcán súlyosabban megsebeszte. A golyó a vendég alsó állkapcsába fúródott. Súlyos testi sértés vétségével terhelt állott ma a borbély a törvényszék előtt, amely az enyhítő körülmények figyelembevétele után egy hónapi fogházra ítélte, de a büntetést a Novella 1. §-a alapján felfüggesztette.

§ Elnapolt sajtópör. A Tribuna több ízben hevesen megítámadta Costa János volt aradi szeminaryumi tanárt. A cikkeikért Costa sajtópört indított és Szavu Konstantin szerkesztő vállalta a felelősséget. Ma kellett volna a tárgyalásnak megtartatni. A tanúk között megjelent Burdia Szilárd orsz. képviselő udvari tanácsos, akinek nagyon rosszul esett, hogy az egyik bíró állandóan csak a „nagyaságos“ címmel illette. Két fontosabb tanu nem jelent meg, mire a bíróság a tárgyalást elnapolta.

SPORT.

+ Football match Aradon. Vasárnap délután tartotta az idény utolsó mérkőzését az Aradi Atletikai Klub, amikor is vendégként látta a rendkívül fejlett játéku budapesti Terézvárosi Torna Klub csapatát. A mérkőzés a jelenvolt kis számú közönségnek gyakorta szerzett változatos élénk alakulásaival izgatott percekkel. A match az első félidőben eldöntetlennek ígért, s mintha mindkét csapat egyenlő erejű lenne, a mérkőzés 0:0 eredményét várták. A második félidő második felében azonban az addig nélkülözött goalok egymás után jöttek s 3:1 arányu győzelemhez juttatták a budapesti csapatot.

ÁRÁZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, július 4.

Kínálat kevés, vételkedv csekély, 15—20 fillérrel olcsóbb árak.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli sárlat	3 órai sárlat
Rosa 1910. októberre	9.07—9.08	9.09—9.10
Rosa 1910. októberre	6.78—6.79	6.83—6.84
Tengeri 1910. júliusra	5.33—5.39	5.47—5.48
Zab 1910. októberre	7.29—7.30	7.21—7.22

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Július 4. —

Magyar aranyjárdék 4%	113.20
Magyar koronajárdék 4%	92.40
Magyar koronajárdék 3%	82.75
Magy. földteherm. kötvény 4%	92.35
Horvát-szlavon földteherm. kötvény	93.50
Magyar nyeregyorsorségi kölcsön	225.—
Pázaszab. és szegedi sorsjegy kölcsön	155.60
Osztrák járdék papírban	94.—
Osztrák járdék ezüstben	97.75
Osztrák járdék aranyban	116.50
Osztrák koronajárdék 4%	94.—
1960. évi osztrák államsorsjegy	171.—
Osztrák-magyar bankrészevény	18.50
Magyar hitelbank-részevény	841.50
Osztrák hitelintézeti részevény	667.—
Osztr.-magy. államvasúti részevény	742.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.06
Német birodalmi marka	117.37 1/2
London vista	239.85
Paris vista	95.22 1/2
20 márkás arany	23.49

Felelős szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS.

NYÁRI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1910. július hó 5-én:

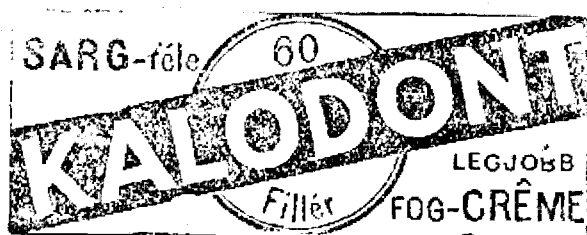
Az elvált asszony.

Operette 3 felvonásban. Szövegét írta: Leon Viktor. Zenéjét szerzte: Fall Leó. Fordította: Gábor Andor.

SZEMÉLYEK:

Lyssenweghe B. Szabó J.	Ruitersplatt Várnay Jenő.
Jana, felesége Dióssy Nusi.	Scrop, kalauz Leóvey Leó.
Bakkeny Polgár S.	Krausfleit Boda Ferenc.
Vander Loó Sz. Rontay B.	Martje, neje Zalai Margit.
Ley, ügyvéd Gerő János.	Adel Molnár Ilona.
Deesteldonk Belly Lajos.	Tjonger Nagyiván I.

Közdete 3 órákor.

6913.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. július 5-én, kedd:

1. Kövéri és Soványi. Humoros. — 2. Diák szerelme. Dráma. — 3. Nilus vidéke. Természeti. — 4. Jancsi megmérgezte magát. Nevettető. — 5. Budapesti torna-verseny. Látványos. — 6. Cse pész szerelme. Dráma. — 7. Bratland völgy. Természeti. — 8. Jön az üstökös. Humoros.

Előadások délután 1/2 7 órától kezdve.

NYILTTÉR.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon jóbarátaim, ismerőseim, kik felejtethetetlen drága nőm

Lakatos Lajosné,

szül. Fischer Paula,

temetésén megjelenésükkel fájdalommat enyhíteni kegyeskedtek, valamint a sok koszorúért, fogadják hálás köszönetemet.

Arad, 1910. július 4.

2630

Lakatos Lajos.

Telefon 135.

GELLER I.

ékszerész.

Zsebórák

és VALÓDI

ezüstárak

nagy raktára.

ARAD,

Andrássy-tér 14.

12838—1910.

Hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy folyó évi július hó 1 től kezdve a hatósági jeggyár jegének árát a következőkben állapítottuk meg:

Az egy métermázsának megfelelő 7.5 adag jég a gyárban átvéve ... 2 k. 50 f.
Ugyanannak a házhoz szállítva ... 3 k. 30 f.
Métermázsán aluli kézi eladásnál a gyárban 1 kilogramm ... — k. 03 f.
1/2 adag jég házhoz szállítva havonként ... 7 k. — f.
1 adag havonként ... 18 k. — f.
1 1/2 adag havonként ... 20 k. — f.
2 adag havonként ... 26 k. — f.
Minden további 1/2 adag 7 k. — f.

Arad, 1910. július 25.

A városi tanács.

Nem kell reklám!

Mert mindenki tudja, hogy a

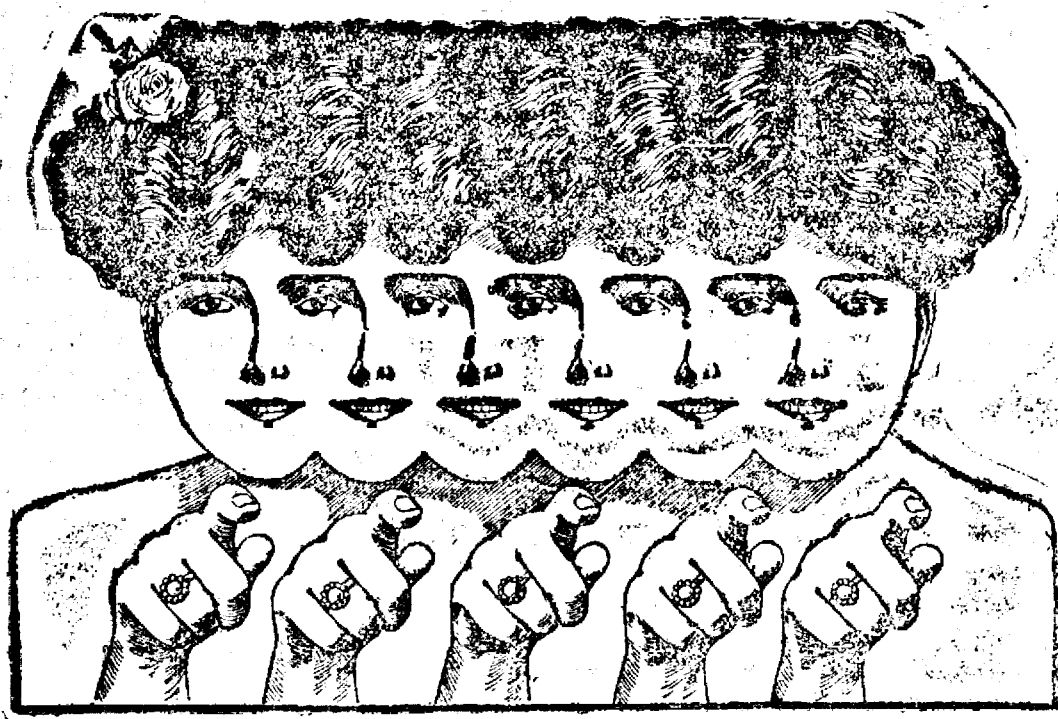
temesvári ernyőgyár raktárában legolcsóbban szerezhetheti be

ernyő és fűző szükségletét.

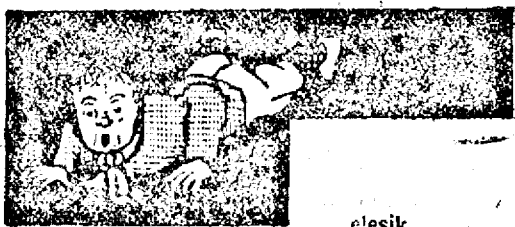
Javítások olcsón és pontosan eszközöltetnek.

Arad, Központi szálló mellett. (Andrássy-tér 20.)

Varga D. Dani.

**Ha ön is
nálunk veszi vagy rendeli ruháit**

elcsúszik

minden panasztól.

WITTENBERGER HERMAN Arad, Szabadság-tér (Műnz-ház.)

2653—1910. pm.

Hirdetmény.

A Dobó utca megnyitása céljából a nagyméltóságú m. kir. kereskedelmi Miniszter Ur 1910. április 30-án 25608. I. A. I. szám alatt kelt határozatával Arad szab. kir. város közönsége javára engedélyezett kisajátításra vonatkozó kisajátítási tervet és összeírását 1910. évi június hó 17-től 1910. évi július hó 1-ig napjaink bezárólag terjedő 15 napos időtartamra Aradon a városháza első emeletén levő hivatalos helyiségben az 1881. évi XLI. t.-cikk 34. §-a értelmében közszemlére kiírtam és egyidejűleg közzétettem, hogy a kisajátítási ügy tárgyalására dr. Steinhardt Mór közigazgatási bizottsági tag elnöke alatt Arad szabad királyi város közigazgatási bizottsága által kiküldött bizottság az ügy tárgyalását Aradon a városháza I. emeletén levő tanácsstermben 1910. évi július hó 5-ik napján délután 3 órakor fogja megkezdeni, illetve megtartani. Ezen tárgyalásra az érdekelteket az 1881. évi XLI. t.-cikk 34. §-a értelmében azon figyelmeztetéssel hívom meg, hogy a kiküldött bizottság a kisajátítási terv megállapítása felett akkor is érdemileg határoz, ha az érdekeltek közül senki sem jelenik meg.

Arad, 1910. június hó 15-én.

A polgármester távollétében:

Kádas Kálmán,
főjegyző.

Magyar királyi állami méneparancsnokság, Mezőhegyesen.

425. ikt. szám. sgdt.

Lóárverési hirdetmény.

A mezőhegyesi magyar királyi állami ménesben az alább felsorolt lóanyag folyó évi július hó 28-án árverés útján a helyszínen eladásra kerül és pedig:

I. a mezőhegyesi ménesből:

- 16 anyakanca
- 46 három, illetve négyéves kanca
- 20 három éves herélt
- 28 választott, egy és két éves különböző ivaru csikó.
- 21 használati ló.

II. a kishéri ménesből:

- 2 anyakanca
- 16 három, n gy illetve öt éves kanca.
- 2 három illetve négyéves herélt.
- Az árverés kezdete reggel 9 órakor lesz.
- Az árverési feltételek a helyszínen fognak a közönségnek tudomására hozatni.

Külön felelőse a tényezőket figyelme arra a körülményre, hogy a fenti anyakancák nagyjából a ménes törzsménjei által be vannak fedeztetve.

Mezőhegyes, 1910. év július hó 2-án.

2625

M. kir. állami méneparancsnokság.

Csődtömegeladási hirdetmény.

Alulírott csődtömeggondnok a csődbíróság 14088—1910 sz. határozata folytán ezennel közzétteszem, hogy vh. Schuhmann H. aradi rőfös és rövidárkereskedő csődtömegéhez tartozó, a csődtömeg 1—224 tételei alatt felvett összesen 3410 kor. 73 fill. beszerzési árral bíró és 2382 kor. becsértékű rőfös- és rövidárú, továbbá a leltár 225—244 tételei alatt felvett 818 kor. 48 fill. beszerzési árral bíró és 315 kor. becsértékű üzleti berendezési tárgyak ajánlati árverésen eladatnak.

Felhívom a venni szándékozókat, hogy a fenti becsértéknek megfelelő 10 %-nyi bányapénzzel ellátott, zárt írásbeli ajánlataikat akár az árúkra és üzleti felszerelési tárgyakra külön, akár együttesen 1910. évi július 14-ik napjának déli 12 órájáig nálam adják be.

Az ingók közbenjöttön mellett bármikor megtekinthetők.

Vevő köteles a vételárat és a vételár után III. fokú béklyegilletéket az eladásnak csődbírósági jóváhagyása után 24 óra alatt kezimhez lefizetni és a megvett árukat ugyanezen idő alatt átvenni és elszállítani.

A választmány a beérkezett ajánlatok felett 1910. évi július hó 14-ik napján délután 3 órakor Aradon dr. Mittler Izidor aradi ügyvéd irodijában tartandó ülésen fog határozni olyképp, hogy előbb szóbeli árlejtést tart s azután az írásbeli ajánlatokat bontja fel, fenntartván magának a jogot az ajánlatok közül bármelyiket elfogadni, valamennyit visszautasítani és esetleg az ingóságokat más módon értékesíteni.

Ha a vevő a fenti árverési feltételeknek eleget nem tenne, és különösen, ha a kikötött határidőben a vételárat kifizetni vagy az árukat átvenni és elszállítani elmulasztaná, úgy a bányapénznek elvesztésén felül a megvett áru a vevő kárára és veszélyére fognak értékesítettetni.

Sem a tömeggondnok, sem a választmány nem vállal szavatosságot az eladásra hirdetett áruk minősége, mennyisége és ugyanazonosságáért.

Kelt Aradon, 1910. július hó 4-ik napján.

Dr. Kuttin Alfréd

ügyvéd, mint vb. Schuhmann H. csődtömeggondnok Arad, Hasszinger-u. 3.

Óriási nagy választék Schantouing, Rekord Ripsz selyem fényű ruha vásznak a legdivatosabb színekben. Himzett batisztok, Zephierek, kartonok, mosó és gyapjú delainek az idény előrehaladottsága folytán rendkívül **olcsón** lesznek kiárusítva. Nagy parthias vétel gyermek Cloth és vászon kötőkben.

Állást keres

Nyomatott Berger és Wirth budapesti festékgyáranak festékével.